

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME

FACULTEIT DER JURIDISCHE WETENSCHAPPEN

Masteropleiding Surinaams Recht

**HET RECHT OP VERZORGING VAN KINDEREN VAN
DE ERFLATER TEGENOVER HET RECHT OP
VERZORGING VAN DE LANGSTLEVENDE
ECHTGENOOT.**

**WIENS BELANG HEEFT IN HET NIEUWE ERFRECHT
VOORRANG?**

Thesis ter verkrijging van de graad Master of Laws (LLM)

Blankendal, Minerva S

Begeleider: Prof. mr. dr. M.A. Veira

Paramaribo, december 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	vi
Lijst van gebruikte afkortingen	vii
Lijst van tabellen.....	viii
Inleiding	1
1 De omvang van het recht op verzorging van het minderjarige en jong meerderjarige kind van de erflater in het nieuwe erfrecht	5
1.1 Inleiding	5
1.2 De erfgenamen in de eerste groep op grond van het wettelijk erfrecht	5
1.2.1 De erfgenamen in de eerste groep van de vrouwelijke erflater.....	5
1.2.2 De erfgenamen in de eerste groep van de mannelijke erflater	6
1.3 Welke kinderen van de erflater hebben recht op verzorging tijdens zijn leven?	7
1.3.1 De verzorging en opvoeding van kinderen tussen 0-18 jaar tijdens het leven van de ouder.....	8
1.3.2 Het levensonderhoud en de kosten van studie van jongmeerderjarige kinderen tussen 18 en 21 jaar tijdens het leven van de ouder	9
1.3.3 De verzorging van behoeftige kinderen ouder dan 21 jaar tijdens het leven van de ouder.....	10
1.3.4 De verzorging van niet-erkende biologische kinderen van de mannelijke erflater.....	11
1.3.5 De verzorging van de stiefkinderen van de echtgenoot tijdens het leven	12
1.4 De berekening van de omvang van het recht op onderhoud van het minderjarig en jong meerderjarig kind tijdens het leven van de ouder	12
1.4.1 Behoeftebepaling.....	14
1.4.2 Draagkrachtbepaling	15
1.5 Het recht op onderhoud van kinderen van de erflater na het overlijden	16
1.5.1 De verzorging van kinderen tussen 0-18 jaar en tussen 18- 21 jaar.....	17
1.5.2 De verzorging van niet-erkende biologische kinderen van de mannelijke erflater.....	17
1.5.3 De verzorging van de stiefkinderen van de erflater na het overlijden	18

1.6	De vergoeding van meerderjarige kinderen die in het huishouden of bedrijf van de erflater gewerkt hebben.....	18
1.7	De factoren die een rol spelen bij de berekening van de omvang van de som ineens van het kind van de erflater	18
1.7.1	De berekening van de omvang van de som ineens van het kind van de erflater tot 18 jaar en tussen 18-21 jaar.....	20
1.7.2	De berekening van de omvang van de som ineens van kinderen die in het huishouden of bedrijf van de erflater gewerkt hebben	22
1.7.3	De berekening van de omvang van de som ineens van meerderjarige behoeftige kinderen.....	24
1.8	Deelconclusie.....	25
2	De omvang van het recht op verzorging van de langstlevende partner in het nieuwe erfrecht.....	26
2.1	Inleiding	26
2.2	De categorieën affectieve partners in het nieuwe BW	26
2.3	Rechten en plichten van echtgenoten en van partners die ‘samenleven als waren zij gehuwd’ tijdens het leven	28
2.3.1	Rechten en plichten van echtgenoten tijdens het leven.....	28
2.3.2	Rechten en plichten van partners die ‘samenwonen als waren gehuwd’, tijdens het leven	30
2.4	Omvang van het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot en concubinaatpartner	31
2.4.1	Omvang van het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot met ‘het langstlevende al’	31
2.4.2	Omvang van het recht op verzorging van echtgenoten zonder het ‘langstlevende al’.	32
2.4.3	Ontzegging van de vruchtgebruiksrechten aan een bepaalde categorie langstlevende echtgenoten	34
2.4.4	De berekening van de omvang van het verzorgingsvruchtgebruik naar behoefte	34
2.5	Omvang van het recht op verzorging van de partner waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd	36

2.5.1	Het recht van de langstlevende partner waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd op het vruchtgebruik op de woning en inboedel	36
2.5.2	Het recht van de langstlevende partner waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd op het vruchtgebruik op andere goederen uit de nalatenschap	37
2.6	Gebruiksrechten voor alle huisgenoten na overlijden van de erflater	38
2.6.1	Schatting van de omvang van het vruchtgebruik op de woning	38
2.6.2	Schatting van de omvang van het verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen uit de nalatenschap	41
2.7	Deelconclusie	42
3	Opvattingen van vooraanstaande Surinaamse juristen en instanties over de voorrang in het nieuwe erfrecht	44
3.1	Inleiding	44
3.2	Invoering “Langstlevende al”	45
3.2.1	De opvattingen over de invoering van het ‘langstlevende al’	45
3.3	Invoering Som ineens	46
3.3.1	Opvattingen over de invoering van de som ineens	46
3.4	Afschaffing legitieme portie	46
3.4.1	Opvattingen over de afschaffing van de legitieme portie	47
3.5	De som ineens versus de legitieme portie	47
3.5.1	Opvattingen over de som ineens versus de legitieme portie	48
3.6	Vruchtgebruiksrechten voor de langstlevende echtgenoot	48
3.6.1	Opvattingen over de vruchtgebruiksrechten voor de langstlevende echtgenoot	49
3.7	Vruchtgebruiksrechten en gebruiksrechten voor de concubinaatpartner	49
3.7.1	Opvattingen over de vruchtgebruiksrechten voor de partner waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd	50
3.8	Deelconclusie	50
4	Het belang van de kinderen van de erflater tegenover het belang van de langstlevende echtgenoot in het nieuwe erfrecht	52
4.1	Inleiding	52
4.2	Belangenstrijd in de verzorging: de rol van de rechter bij conflicten tussen de langstlevende echtgenoot en kinderen	53

4.2.1	Opvattingen van deskundigen over de belangenstrijd in de verzorging tussen de langstlevende en de kinderen	53
4.3	Voorrang van het belang van de langstlevende echtgenoot boven dat van de kinderen...	54
4.3.1	Opvattingen/ visies voorrang van het belang van de langstlevende echtgenoot boven het belang van de kinderen.....	54
4.3.2	Criteria prevalentie van het belang van de langstlevende echtgenoot boven het belang van de kinderen in de toekomst.....	55
4.4	Voorrang van het belang van de kinderen ten opzichte van de langstlevende echtgenoot	55
4.4.1	Opvattingen/ visies voorrang van het belang van de kinderen ten opzichte van de langstlevende echtgenoot	55
4.4.2	Criteria prevalentie van het belang van de kinderen boven dat van het belang van de langstlevende echtgenoot in de toekomst.....	56
4.5	Herziening van het nieuwe erfrecht en het belang van kind en langstlevende echtgenoot	57
4.5.1	De opvatting met betrekking tot herziening van het nieuwe erfrecht en het belang van kind en langstlevende echtgenoot	57
4.6	Deelconclusie.....	58

Conclusies

Aanbevelingen

Bronvermelding

Bijlage 1

Voorwoord

Voor u ligt mijn master thesis, geschreven in het kader van het afronden van mijn studie Rechten aan de Faculteit der Juridische Wetenschappen aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname. Het onderwerp is *“Het recht op verzorging van kinderen van de erflater tegenover het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot. Wiens belang heeft in het nieuwe erfrecht voorrang?”* Het schrijven van deze master thesis markeert het einde van een intens, maar bijzonder leerrijk hoofdstuk in mijn academische loopbaan. Dit onderwerp heeft mij niet enkel juridisch, maar ook maatschappelijk sterk geboeid. De hervorming van het erfrecht markeert een verschuiving in de manier waarop de wetgever het evenwicht benadert tussen zorg binnen de familie, billijkheid en persoonlijke vrijheid. Door de veranderingen in het erfrecht wordt de langstlevende echtgenoot in toenemende mate beschermd, terwijl de positie van de kinderen subtiel verschuift.

Dit voorwoord wil ik gebruiken om allereerst de Almachtige daarboven te bedanken dat Hij mijn Leidsman is en mij inzicht, wijsheid en kracht geschonken heeft gedurende mijn studieperiode op de opleiding en dat ik mijn thesis met succes heb mogen afronden. Daarnaast een verdiend dankwoord naar mijn promotor toe, Prof. mr. dr. M.A. Veira. die mij met haar expertise, geduld en inzicht in dit onderzoeksproces heeft begeleid. Haar gerichte adviezen hebben mij niet enkel academisch ondersteund, maar ook gemotiveerd om steeds met een kritische blik te blijven schrijven en denken. Dankzij deze begeleiding kon ik dit onderwerp met diepgang en overtuiging uitwerken. De samenwerking heb ik als heel prettig ervaren.

Verder wens ik de verschillende actoren te bedanken die mij van informatie hebben voorzien tijdens mijn onderzoek te weten: Notaris Mr. Chin A Lin, advocaat N. Ramnarain, rechter Haakmat-Sniphout en Mr. Bron. Tot slot gaat mijn dank uit naar mijn familie die mij met geduld, begrip en aanmoediging hebben ondersteund.

Paramaribo, december 2025

Minerva Sylhana Blankendal

Lijst van gebruikte afkortingen

Art.	Artikel
BuFaZ	Bureau voor Familierechtelijke Zaken
BW	Burgerlijk Wetboek
HR	Hoge Raad der Nederlanden
HvJ	Hof van Justitie
IVRK	Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind
MvT	Memorie van Toelichting
S.B.	Staatsblad van de Republiek Suriname
SJB	Surinaams Juristen Blad

Lijst van tabellen

Tabel 2-1: Waarde vruchtgebruik Nederland.....	39
Tabel 2-2: Waarde vruchtgebruik Suriname	40

Inleiding

Het erfrecht regelt de vermogensrechtelijke gevolgen van het overlijden. Het beantwoordt vragen zoals wie gerechtigd is tot de goederen van de overledene, wie de schulden moet betalen en wie nakoming kan vragen van koopovereenkomsten.¹ Zoals geregeld in ons nieuwe Burgerlijk Wetboek (BW), zijn er in het Surinaams erfrecht specifieke bepalingen opgenomen die de rechten van de kinderen van de erflater en de langstlevende echtgenoot regelen. Conform de wettelijke regelingen zijn minderjarige kinderen degenen, die de ouderdom van achttien jaar niet hebben bereikt.² De kinderen die tussen 18 en 21 jaar oud zijn, zijn meerderjarig, maar hebben nog recht op voorziening van hun ouders in de kosten van levensonderhoud en studie.³

Volgens het nieuwe BW behoren de kinderen van de erflater en de langstlevende echtgenoot tot de eerste groep van erfgenamen.⁴ Er zijn enkele belangrijke wijzigingen aangebracht binnen het nieuwe erfrecht met name de wijze waarop de nalatenschap van een erflater wordt verdeeld. Een voorbeeld hiervan is dat wanneer man (A) en vrouw (B) met elkaar zijn getrouwd, uitsluitend samen kinderen hebben en uit dit huwelijk vier kinderen zijn geboren, volgens het oude erfrecht en zonder dat er een testament is opgesteld, de langstlevende echtgenoot en de vier kinderen ieder voor 1/5 deel in de nalatenschap erven.

Volgens het nieuwe BW verkrijgt de langstlevende echtgenoot van rechtswege alle goederen van de nalatenschap, onder de verplichting om alle schulden voor eigen rekening te nemen en te voldoen.⁵ Elk van de kinderen krijgt als erfgenaam automatisch een geldvordering op de langstlevende ter hoogte van zijn erfdeel; deze vordering is pas opeisbaar bij het faillissement of het overlijden van de langstlevende ouder.⁶ De basisgedachte van het nieuwe erfrecht is dat de langstlevende echtgenoot zo ruim mogelijk in zijn of haar verzorging wordt voorzien, ook na het overlijden van de andere echtgenoot. Dit wordt ook ‘het langstlevende-al’ genoemd.⁷

¹ Kraan & Jadnanansing 2017, p. 11.

² Art. 1:233 BW.

³ Art. 1:395a BW.

⁴ Art. 4:10 BW.

⁵ Art. 4:13 lid 2 BW.

⁶ Art. 4:13 lid 3 BW.

⁷ Memorie van Toelichting op art. 4:13 BW.

Een ander voorbeeld is het geval waarbij meneer A vier kinderen heeft met mevrouw B met wie hij op het moment van zijn overlijden gehuwd was. Voordat A trouwde met B had hij reeds een kind, C, welke hij erkend had. C is nog minderjarig als A komt te overlijden. Na A zijn overlijden zullen B en haar 4 kinderen aan C een bedrag moeten uitkeren bestemd voor de verzorging en opvoeding van C totdat C 18 jaar oud is⁸ en een bedrag bestemd voor levensonderhoud en studie totdat C 21 jaar oud is.⁹ Deze uitkeringen worden ook de ‘som ineens’ genoemd. In de Surinaamse wet is niet aangegeven dat ‘de som ineens’ niet meer dan het erfdeel mogen bedragen¹⁰ zoals dat wel in de Nederlandse wet staat.¹¹

Doordat aan het ene uiterste van het erfrecht ‘het langstlevende al’ staat en aan het andere uiterste ‘de som ineens voor het kind’ is er een over het recht op verzorging van het kind van de erflater tegenover het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot. Zowel het kind als de langstlevende echtgenoot maken in beginsel aanspraak op bescherming en worden als kwetsbaar beschouwd door het recht.¹² Op enig moment kan de vraag rijzen wiens recht op verzorging voorrang heeft: dat van het kind van de erflater tot 21 jaar of dat van de langstlevende echtgenoot.

Naar aanleiding van het bovenstaande is de volgende hoofdvraag geformuleerd voor het onderzoek: ***“Heeft het recht op verzorging van de kinderen van de erflater of het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot voorrang in het nieuwe erfrecht?”***

Ter beantwoording van de hoofdvraag zullen de volgende deelvragen aan de orde komen:

1. Wat is de omvang van het recht op verzorging van het minderjarige en jong meerderjarige kind van de erflater in het nieuwe erfrecht?
2. Wat is de omvang van het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot in het nieuwe erfrecht?

⁸ Art. 4:35 lid 1a en 1b BW.

⁹ Art. 4:35 lid 1b BW.

¹⁰ Art. 4:35 BW.

¹¹ Art. 4:37 lid 4 NBW.

¹² Art. 18 IVRK en HR 30 november 1945, NJ 1946, 62.

3. Welke opvattingen hebben vooraanstaande Surinaamse juristen en het Bureau Familierechtelijke Zaken over de voorrang in het nieuwe erfrecht?
4. Heeft het belang van kinderen van de erflater tot 21 jaar of het belang van de langstlevende echtgenoot voorrang in het nieuwe erfrecht?

Doel van dit onderzoek

Met dit onderzoek wordt beoogd om na te gaan welk belang van de eerdergenoemde partijen binnen het nieuwe erfrecht voorrang heeft, dat van het kind van de erflater tot 21 jaar of dat van de langstlevende echtgenoot. Voorts wordt beoogd een helder beeld van de huidige juridische kaders te schetsen met name van de invloed van het nieuwe erfrecht op betrokken partijen. Verder zal ook gekeken worden op welke manier de wetgever een evenwicht tracht te vinden tussen het waarborgen van de zorg van minderjarige en jong meerderjarige kinderen en het waarborgen van de rechten van de langstlevende echtgenoot.

Maatschappelijke relevantie

De zorg van kinderen alsook de zorg voor de langstlevende echtgenoot behelst niet alleen een juridische kwestie, maar is ook maatschappelijk relevant. Beide partijen hebben recht op verzorging door de langstlevende echtgenoot. Voorts zijn de morele en ethische overwegingen ook van belang voor het bepalen van de prioriteit van de zorgbehoeften van het kind dat zorg nodig heeft tijdens het opgroeien en de verplichting betreffende het onderhouden van de langstlevende echtgenoot.

Wetenschappelijke relevantie

Het is van essentieel belang om de relevante literatuur, wetgeving en jurisprudentie te raadplegen en te analyseren als het gaat om de positie van het kind en van de langstlevende echtgenoot ten opzichte van de eerst stervende. Dit vanwege het feit dat het nieuwe erfrecht recent (1 mei 2025) inwerking is getreden, en er nog geen algemene bekendheid is over de verhoudingen binnen het erfrecht. Dit onderzoek kan een bijdrage leveren aan de beschikbare informatie over het nieuwe erfrecht.

Methode van onderzoek

Voor het samenstellen van deze thesis is er gebruik gemaakt van literatuur- en rechtsbronnen onderzoek. Het nieuwe erfrecht en de bijbehorende Memorie van Toelichting¹³ zijn gebruikt, alsook de internationale verdragen die door Suriname zijn geratificeerd. Voor het literatuur onderzoek is gebruik gemaakt van wetenschappelijke boeken waaronder juridische veelal Nederlandse publicaties. Er is voor veelal Nederlandse literatuur gekozen omdat Nederland op het gebied van erfrecht met name het recht op verzorging van het kind van de erflater tegenover het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot, in hoofdlijn hetzelfde erfrecht heeft als Suriname.¹⁴ Daarnaast is het nieuwe erfrecht in Nederland al sinds 1 januari 2003¹⁵ inwerking getreden. In Nederland hebben de juristen dus meer ervaring opgedaan met het nieuwe Erfrecht. De verschillende uitspraken van de Hoge Raad over kwesties waar er discussie over is geweest, zullen ook als leidraad dienen voor deze thesis. Ook zullen er interviews worden afgenomen van diverse relevante personen en een instantie (advocaten, rechters, werknemers van het Bureau Familierechtelijke Zaken) in Suriname, zodat wij de zienswijze hier te lande vast kunnen leggen.

Opbouw thesis

In hoofdstuk 1 zal worden ingegaan op de omvang van het recht op verzorging van het minderjarig- en jong meerderjarig kind van de erflater in het nieuwe erfrecht. In het tweede hoofdstuk zal worden gekeken naar de omvang van het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot in het nieuwe erfrecht. Vervolgens komen de opzet en uitvoering van het empirisch onderzoek aan de orde, gevolgd door dat deel van de onderzoeksresultaten van het empirisch onderzoek welke te maken heeft met de erfrechtelijke positie van het kind van de erflater tot 21 jaar en de positie van de langstlevende echtgenoot (hoofdstuk 3). Tenslotte wordt in hoofdstuk 4 een antwoord gegeven op de hoofdvraag: 'Welk belang heeft in het nieuwe erfrecht voorrang?, Het belang van het minderjarige en jong meerderjarige kind van de erflater of het belang van de langstlevende echtgenoot? Deze thesis wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen.

¹³ S.B. 2024 no. 164.

¹⁴ Van Mourik 2023.

¹⁵ Rijksoverheid. (2016). Voor het leven geregeld: Het erfrecht vanaf 1 januari 2003 [Brochure]. Ministerie van Justitie en Veiligheid 6 juni 2025.

1 De omvang van het recht op verzorging van het minderjarige en jong meerderjarige kind van de erflater in het nieuwe erfrecht

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal een antwoord worden gezocht op de eerste deelvraag: ‘Wat is de omvang van het recht op verzorging van het minderjarige en jong meerderjarige kind van de erflater in het nieuw erfrecht? Allereerst zal aangegeven worden wie tot de eerste groep erfgenamen van de overledene behoren. Vervolgens zal nagegaan worden welke kinderen van de erflater recht hebben op verzorging tijdens het leven van hun ouder. Vervolgens zal de omvang van het recht op verzorging van het minderjarige en jong meerderjarige kind van de erflater tijdens het leven van de erflater aan de hand van de Nederlandse normen ingeschat worden. Tenslotte zal nagegaan worden hoe groot de omvang van het recht op verzorging van het minderjarige en jong meerderjarige kind uit de nalatenschap van de overleden ouder op grond van de vastgestelde criteria zou kunnen zijn.

1.2 De erfgenamen in de eerste groep op grond van het wettelijk erfrecht

In de volgende paragrafen komt de eerste groep erfgenamen op grond van het wettelijk erfrecht aan de orde. Deze worden onderverdeeld in de groep van de vrouwelijke- en mannelijke erflater.

1.2.1 De erfgenamen in de eerste groep van de vrouwelijke erflater

Bij het overlijden van een vrouwelijke erflater wordt haar nalatenschap in de eerste plaats op grond van het wettelijk erfrecht nagelaten aan de eerste groep erfgenamen: haar niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en haar kinderen¹⁶ Van rechtswege is de moeder van het kind, de vrouw uit wie het kind geboren is of die het kind heeft geadopteerd.¹⁷ Vanaf de geboorte erft elk kind dat

¹⁶ Art. 4: 10a BW.

¹⁷ Art. 1:198 BW.

niet geadopteerd is, dus automatisch van zijn biologische moeder¹⁸. Slechts in uitzonderlijke gevallen (draagmoederschap) bestaat anno 2025 het kind dat in Suriname door een Surinaamse vrouw gebaard is, niet uit haar genetisch materiaal. Wordt het kind geadopteerd door een andere vrouw dan erft het van de adoptiemoeder in plaats van de biologische moeder.

1.2.2 De erfgenamen in de eerste groep van de mannelijke erflater

Van juridisch vaderschap is er pas sprake wanneer:

1. De man ten tijde van de geboorte is gehuwd met de moeder van het kind. De man is in dit geval van rechtswege de juridische vader van het kind. De wijze waarop het vaderschap wordt verkregen vindt plaats op basis van het huwelijk tussen man en vrouw.¹⁹
2. Het huwelijk met de vrouw uit wie het kind is voortgekomen wordt ontbonden door de dood binnen 306 dagen voor de geboorte van het kind, zelfs indien de moeder is hertrouwd. Indien echter de vrouw sedert de 306de dag voor de geboorte van het kind was gescheiden van tafel en bed of zij en haar echtgenoot sedert dat tijdstip gescheiden hebben geleefd, kan de vrouw binnen een jaar na de geboorte van het kind ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand verklaren dat haar overleden echtgenoot niet de vader is van het kind, van welke verklaring een akte wordt opgemaakt; was de moeder op het tijdstip van de geboorte hertrouwd dan is in dat geval de huidige echtgenoot de vader van het kind;²⁰
3. De man het kind heeft erkend.²¹ Erkenning kan geschieden door:
 - Een niet gehuwde man. Indien een ongehuwde man het kind erkent vanaf de zesde dag na de geboorte, kan hij een DNA-onderzoek overleggen waaruit blijkt dat hij de biologische vader van het kind is, dan wel een bewijs leveren van het bestaan van een nauwe persoonlijke betrekking tussen hem en het kind.²²
 - Een gehuwde man. Indien een man, die gehuwd is met een andere vrouw dan de moeder van het kind, het kind wenst te erkennen, dient hij een DNA-onderzoeksresultaat te

¹⁸ Art. 1:198 BW.

¹⁹ Art. 1:199a BW.

²⁰ Art. 1:199b BW.

²¹ Art. 1:199c BW.

²² Art. 63 en 64, Besluit Burgerlijke Stand, S.B. 2025 no. 51.

overleggen waaruit blijkt dat hij de biologische vader van het kind is, alsmede bewijs van het bestaan van een nauwe persoonlijke betrekking tussen hem en het kind.²³

4. Het vaderschap gerechtelijk is vastgesteld. Het vaderschap kan gerechtelijk worden vastgesteld voor en na het overlijden van de man waardoor deze kinderen kunnen mee erven met andere erfgenamen.²⁴ Als het vaderschap na het overlijden van de man, later dan 5 jaren na de geboorte van het kind wordt vastgesteld, zijn er geen erfrechtelijke consequenties.²⁵
5. Het kind geadopteerd is door de man. Door adoptie verkrijgt het kind de staat van een kind dat tijdens het huwelijk van de adoptiefouders is geboren. De adoptie kan geschieden door een echtpaar²⁶ of door de man alleen.²⁷ Door de adoptie ontstaan er familierechtelijke betrekkingen tussen het geadopteerde kind, de adoptiefouder en de bloedverwanten van de adoptiefouders. Tegelijkertijd houdt de familierechtelijke betrekking tussen het geadopteerde kind, zijn oorspronkelijke ouder(s) en hun bloedverwanten op te bestaan.²⁸ Thans biedt het BW ook de mogelijkheid tot stiefouderadoptie. Dit is het geval als de stiefouder het kind van zijn/haar echtgenoot adopteert. Bij stiefouderadoptie behoudt het kind de naam die het voor de adoptie had, tenzij bij de adoptie naamkeuze wordt gedaan.²⁹

Evenals bij de vrouwelijke erflater behoren tot de eerste groep erfgenamen van de mannelijke erflater zijn niet van tafel en bed gescheiden langstlevende echtgenote en de kinderen van wie hij de juridische vader is.³⁰

1.3 Welke kinderen van de erflater hebben recht op verzorging tijdens zijn leven?

Binnen het recht verdienen kinderen bescherming. Onder het begrip kind wordt begrepen ieder mens jonger dan achttien jaar,³¹ tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de

²³ Art. 63 en 64 en 65, Besluit Burgerlijke Stand, S.B. 2025 no. 51.

²⁴ Art. 1:199d jo. 1:207 BW.

²⁵ Art. 1:199 e jo. 1:204 BW.

²⁶ Art. 1:227 BW.

²⁷ Art. 1:227 BW.

²⁸ Art. 1:229 BW.

²⁹ Art. 1: 228 lid 1f BW.

³⁰ Art. 4:10a BW.

³¹ Art. 1:233 BW.

meerderjarigheid eerder wordt bereikt.³² In de volgende paragrafen zal er een uiteenzetting worden gegeven van de groepenkinderen van de erflater die recht hebben op verzorging tijdens zijn leven.

1.3.1 De verzorging en opvoeding van kinderen tussen 0-18 jaar tijdens het leven van de ouder

Op grond van bloed- en aanverwantschap, kunnen onderhoudsbetrekkingen ontstaan tussen ouders en kinderen.³³ De opvoeding en verzorging van kinderen behoort tot een van de kerntaken van ouders die zij hebben jegens elkaar³⁴ en naar hun kinderen toe.³⁵ De begrippen opvoeding en verzorging hebben niet alleen te maken met levensonderhoud, maar dienen ruimer te worden geïnterpreteerd. Ze behelzen ook onder andere de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn en de verantwoordelijkheid van het kind alsmede de bevordering van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid.³⁶

Draagkracht en behoefte

Op ouders rust de verplichting om, naar hun draagkracht, te voorzien in de kosten van de verzorging en opvoeding van hun minderjarige kinderen.³⁷ In artikel 1:404 BW legt de wetgever de nadruk op draagkracht van de ouder en minder op de behoefte van het kind. Ongeacht of de ouders gehuwd zijn, samenleven of zijn gescheiden moeten zij deze verplichting nakomen. Behalve de middelen die van belang zijn bij draagkracht waarover de betrokken persoon beschikt, zijn ook van belang die waarover hij redelijkerwijs kan beschikken of had kunnen beschikken. Wanneer meer personen draagplichtig zijn, zal in beginsel het evenredigheidsbeginsel spelen in hun onderlinge verhouding. Dit is het geval wanneer beide ouders draagkrachtig zijn.³⁸

Zelf als een ouder niet verantwoordelijk is voor het gezag over een minderjarig kind, blijft hij of zij verplicht om bij te dragen aan de kosten voor de verzorging en opvoeding van dat kind. Deze

³² Art. 1 IVRK.

³³ Mourik & Nuytinck 2015, p. 164.

³⁴ Art.1:392 lid 2 BW.

³⁵ Art.1:392 BW.

³⁶ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 163.

³⁷ Art 1:404 jo. 1:392 lid 2 BW.

³⁸ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 170.

onderhoudsverplichting is gebaseerd op artikel 1:392 lid 1 BW, waarin staat dat ouders verplicht zijn om in de kosten voor de verzorging en opvoeding van hun minderjarige kinderen naar draagkracht te voorzien.³⁹ De rechter kan op verzoek een bijdrage bepalen, waarbij de draagkracht van de onderhoudsplichtige ouder en de behoeften van het kind in overweging worden genomen.⁴⁰

1.3.2 Het levensonderhoud en de kosten van studie van jongmeerderjarige kinderen tussen 18 en 21 jaar tijdens het leven van de ouder

Kinderen tussen de 18 en 21 jaar zijn officieel meerderjarig, maar de wetgever ziet hen nog steeds als financieel afhankelijk. Volgens artikel 1:395a BW hebben ouders de verantwoordelijkheid om te zorgen voor de kosten van het levensonderhoud en de studie van hun kinderen totdat zij 21 jaar oud zijn. Deze verplichting is van toepassing, ongeacht de situatie van het kind.

In wezen houdt de wet in dat deze jongmeerderjarigen nog niet in staat zijn om zelfstandig hun levensonderhoud te regelen.⁴¹ In het erfrecht houdt dit in dat de zorg na de dood voor een kind van 18 tot 21 jaar in principe voortkomt uit een wettelijke verplichting, vergelijkbaar met de verplichting tot onderhoud van minderjarige kinderen.⁴² Als de erflater gedurende zijn/haar leven op een structurele manier zorgde voor het levensonderhoud of de studiekosten van een kind in deze leeftijdsgroep, kan dit worden beschouwd als verzorging volgens de wet, wat van belang kan zijn voor de beoordeling van bijvoorbeeld de status van het kind als verzorgingsbehoefte in het kader van een testamentaire voorziening.

De Hoge Raad heeft in zijn uitspraak van 23 april 2010⁴³ bevestigd dat de onderhoudsplicht uit artikel 1:395a BW een indicatie kan vormen voor de aanwezigheid van verzorging in erfrechtelijke zin. In deze zaak oordeelde de Hoge Raad dat wanneer een erflater tijdens zijn leven aan deze onderhoudsplicht heeft voldaan jegens een kind tussen 18 en 21 jaar, dit als een feitelijke

³⁹ HR 25 november 1988, NJ 1989, 400.

⁴⁰ Art. 1:401 BW.

⁴¹ De Boer 2023, p. 455–457.

⁴² Art. 1:392 jo. Art. 1: 404 BW.

⁴³ HR 23 april 2010 (ECLI:NL:HR:2010:BK8230, Van den Hurk/Van der V.

verzorgingsrelatie kan worden aangemerkt. Dit heeft gevolgen voor de rechten van dat kind bij de verdeling van de nalatenschap, bijvoorbeeld bij de toepassing van het verzorgingslegaat.⁴⁴

1.3.3 De verzorging van behoeftige kinderen ouder dan 21 jaar tijdens het leven van de ouder

De wettelijke verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud aan een jongmeerderjarig kind eindigt op het moment dat het kind de leeftijd van 21 jaar bereikt, zoals bepaald in artikel 1:395a BW. Voor kinderen ouder dan 21 jaar biedt artikel 1:392 lid 2 BW nog wel een grondslag voor een alimentatievordering, maar uitsluitend indien het kind in een situatie van behoeftigheid verkeert.

De Hoge Raad heeft in de arresten van 9 september 1983⁴⁵ en 4 november 1983⁴⁶ bevestigd dat de onderhoudsplicht van ouders ook na het bereiken van de 21-jarige leeftijd kan voortduren, mits het kind behoeftig is conform artikel 1:392 lid 2 BW. In beide arresten stond de vraag centraal of een meerderjarig en studerend kind, dat nog niet zelfstandig in zijn levensonderhoud kan voorzien, recht heeft op een onderhoudsbijdrage van de ouder. De Hoge Raad oordeelde dat het begrip 'behoefte' een feitelijk karakter heeft en mede afhankelijk is van de omstandigheden waaronder het kind leeft, zoals het volgen van een studie zonder eigen inkomsten. De enkele omstandigheid dat het kind de leeftijd van 21 jaar heeft overschreden, doet volgens de Hoge Raad niet af aan de mogelijkheid tot toekenning van een onderhoudsbijdrage, zolang het kind aannemelijk maakt dat het onvoldoende middelen van bestaan heeft. Deze jurisprudentie maakt duidelijk dat de onderhoudsverplichting niet strikt wordt begrensd door leeftijd, maar ook afhankelijk is van de feitelijke behoefte van het kind.

⁴⁴ HR 23 april 2010 (ECLI:NL:HR:2010:BK8230, Van den Hurk/Van der V.

⁴⁵ HR 9 september 1983 (NJ 1984/535, LJN AG4642).

⁴⁶ HR 4 november 1983, NJ 1984, 145 (ECLI:NL:HR:1983:AG4745).

1.3.4 De verzorging van niet-erkende biologische kinderen van de mannelijke erflater

Niet-erkende biologische kinderen tussen 0-18 jaar en 18-21 jaar

De juridische positie van niet-erkende kinderen ten opzichte van hun vader verschilt ten opzichte van kinderen die zijn erkend of binnen een huwelijk zijn geboren. Deze niet-erkende kinderen, hebben volgens de wet geen juridische vader. In het Surinaams Burgerlijk Wetboek is bepaald dat niet alleen de verwekker onderhoudsplichtig is tegenover het kind, maar ook de man die als levensgezel van de moeder heeft ingestemd met een daad die tot de verwekking van het kind heeft kunnen leiden. Deze onderhoudsplicht geldt ongeacht of hij het kind heeft erkend. De verplichting omvat het bijdragen in de kosten van verzorging en opvoeding, dan wel het levensonderhoud van het kind, en duurt voort tot de leeftijd van 21 jaar.⁴⁷

Niet-erkende biologische kinderen ouder dan 21 jaar

Indien het kind na het bereiken van de meerderjarigheid niet in staat is in zijn eigen onderhoud te voorzien, blijft deze onderhoudsverplichting van kracht en geldt de verplichting tot verzorging van het kind slechts op basis van behoefte.⁴⁸ In het arrest van HR 30 juni 1939 heeft de Hoge Raad vastgesteld dat onder behoefte moet worden begrepen dat het kind geen eigen middelen heeft tot levensonderhoud en deze ook niet door arbeid kan verkrijgen.⁴⁹

Het kind, de moeder of het Bureau Familierechtelijke Zaken (BuFaZ) namens het minderjarig kind, kunnen bij de kantonrechter een verzoek indienen om de vermoedelijke biologische vader die het kind niet erkend heeft te verplichten tot het betalen van een bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van het minderjarige kind.⁵⁰ Ook als het kind inmiddels meerderjarig is, maar vanwege lichamelijke of geestelijke beperkingen niet in staat is in zijn eigen levensonderhoud te voorzien, kan zo'n bijdrage worden gevorderd. De rechter kan oordelen dat de man een onderhoudsbijdrage moet leveren als hij de verplichting zelf erkent, als uit omstandigheden blijkt dat hij vermoedelijk de verwekker is, of op basis van ander bewijs, zoals een DNA-onderzoek waarbij het vaderschap is vastgesteld. Als de man weigert aan een DNA-test mee te werken, kan

⁴⁷ Art. 1:394 BW.

⁴⁸ Van Mourik & Schols 2021, p. 165.

⁴⁹ HR 30 juni 1939, NJ 1939, 818.

⁵⁰ Art. 1:395a BW.

de rechter daaruit afleiden dat hij waarschijnlijk de biologische vader is, wat tot een veroordeling tot betaling kan leiden. Het doel van deze procedure is uitsluitend het verkrijgen van een financiële bijdrage voor het kind. Juridische gevolgen die verbonden zijn aan het formeel vaststellen van het vaderschap zoals verkrijging van een erfdeel of gezag volgen hier niet automatisch uit.⁵¹

1.3.5 De verzorging van de stiefkinderen van de echtgenoot tijdens het leven

Alvorens een uiteenzetting te geven over de verzorging van stiefkinderen van de erflater, is het van belang een definitie te geven van het begrip stiefkind. Een stiefkind, is het kind van de echtgenoot van de erflater, waarvan de erflater niet zelf de ouder is. Bij beëindiging van het huwelijk, blijft zo een kind, een stiefkind.⁵² Stiefkinderen hebben geen familierechtelijke betrekking met de erflater.⁵³ Hierdoor gelden er andere regels voor de stiefouder in tegenstelling tot de juridische ouders. Gedurende het huwelijk heeft de stiefouder een verzorgingsplicht naar de minderjarige kinderen alsook naar jong volwassenen tot 21 jaar.⁵⁴ Deze verplichtingen zijn uitsluitend bestemd voor kinderen die tot het gezin behoren. In een uitspraak van 2 mei 2014⁵⁵, bevestigde de Hoge Raad dat de wettelijke onderhoudsplicht jegens eigen kinderen en stiefkinderen voorrang heeft boven morele verplichtingen jegens andere personen, zoals kinderen uit een nieuwe relatie zonder formele verbintenis. De Hoge Raad benadrukte dat bij de beoordeling van de draagkracht van een onderhoudsplichtige rekening moet worden gehouden met alle redelijke uitgaven, maar dat wettelijke verplichtingen prioriteit hebben.⁵⁶

1.4 De berekening van de omvang van het recht op onderhoud van het minderjarig en jong meerderjarig kind tijdens het leven van de ouder

In Suriname bestaan geen formeel vastgestelde richtlijnen voor de berekening van alimentatie, zoals die in Nederland zijn ontwikkeld door de Expertgroep Alimentatienormen in de vorm van

⁵¹ Art. 1:395a jo. 1:395b BW.

⁵² Art. 4:8 BW.

⁵³ Mellema-Kranenburg & Cornelissen 2016, p. 64.

⁵⁴ Mellema-Kranenburg & Cornelissen 2016, p. 27.

⁵⁵ HR 2 mei 2014, ECLI:NL:HR:2014:1066.

⁵⁶ HR 2 mei 2014, ECLI:NL:HR:2014:1066.

de zogenoemde Tremanormen. In de praktijk blijkt echter dat Surinaamse familierechters en advocaten regelmatig aansluiting zoeken bij deze Nederlandse normen. Zij gebruiken de Tremanormen vooral als hulpmiddel bij het bepalen van de behoefte van het kind, gebaseerd op het inkomen van de ouders, en bij het vaststellen van de draagkracht van de onderhoudsplichtige partij, waarbij wordt gekeken naar het beschikbare inkomen, vaste lasten en een bestaansminimum. Ook worden de Tremanormen in Suriname richtinggevend toegepast bij het opstellen en onderbouwen van alimentatievoorstellen door advocaten in procedures of onderhandelingen.⁵⁷

Reden waarom voor de inschatting van de omvang van het recht op onderhoud van het kind gewerkt zal worden met de Nederlandse Tremanormen, zoals jaarlijks vastgesteld en gepubliceerd door de Expertgroep Alimentatienormen. Deze normen beogen uniforme richtlijnen te bieden aan rechters, advocaten en ouders bij de berekening van alimentatie voor kinderen. De berekening van kinderalimentatie berust op twee centrale uitgangspunten: de behoefte van de alimentatiegerechtigde en de draagkracht van de alimentatieplichtige. Beide begrippen “behoefte” en “draagkracht” worden aangemerkt als open normen, wat betekent dat de wet of andere regelgeving geen exacte invulling geeft aan deze begrippen.⁵⁸

De bepaling van de omvang van het recht op levensonderhoud en studiekosten voor kinderen sluit aan bij het model dat geldt voor verzorging en opvoeding. Daarbij wordt uitgegaan van de levensstandaard waaraan het kind tijdens het leven van de ouder gewend was. De omvang van het recht op levensonderhoud en studie wordt dan ook naar analogie van het recht op verzorging en opvoeding vastgesteld. De beoordeling geschiedt op vergelijkbare wijze, waarbij zowel de behoefte van het kind als de financiële mogelijkheden van de nalatenschap (of de onderhoudsplichtige) in ogenschouw worden genomen.⁵⁹

Op grond van de wet en de Tremanormen komt de verplichting tot het voldoen van kinderalimentatie op de eerste plaats, vóór partneralimentatie en andere financiële lasten. Dit houdt

⁵⁷ Vreede 2018, p. 88.

⁵⁸ Rapport alimentatienormen 2025, p. 3.

⁵⁹ De Boer 2023. Asser, par. 256.

in dat bij de berekening van de draagkracht van de onderhoudsplichtige eerst de kinderalimentatie wordt vastgesteld, waarna pas wordt beoordeeld of er ruimte is voor andere verplichtingen.⁶⁰

1.4.1 Behoeftebepaling

De vaststelling van de behoefte van een kind geschiedt aan de hand van het netto besteedbare gezinsinkomen van de ouders zoals dat gold voorafgaand aan de scheiding. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de jaarlijks geactualiseerde tabel eigen aandeel kosten van kinderen, waarin de gemiddelde kosten van kinderen zijn verwerkt. Deze tabel wordt aangepast op basis van de door het Nederlandse Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde indexcijfers voor prijsontwikkeling. Voor het jaar 2025 is rekening gehouden met het meest recente indexcijfer voor de uitgaven aan het levensonderhoud van kinderen.⁶¹ Hierbij geldt dat de kosten voor verzorging en opvoeding van kinderen vaak tussen 20% en 30% van het gezinsinkomen liggen, afhankelijk van het aantal kinderen en hun leeftijd.⁶²

Ter illustratie: bij een netto gezinsinkomen van €3.000 per maand en twee kinderen in de leeftijd 6 en 9 jaar, bedraagt de behoefte per kind volgens de tabel ca. €435 per maand. Dat is ongeveer 14,5% van het gezinsinkomen per kind.

Wordt dit naar analogie toegepast op de Surinaamse situatie dan kan het volgende voorbeeld worden gegeven: een Surinaamse man en vrouw die in Suriname wonen hebben samen één minderjarig kind van 6 en één van 9 jaar oud. De vader heeft een netto maandinkomen van SRD 8.000, terwijl de moeder netto SRD 5.000 per maand verdient. Er zijn geen andere kinderen of lopende onderhoudsverplichtingen. Het gezinsinkomen bedraagt SRD 5.000,- + SRD 8.000,- = SRD 13.000, . De behoefte per kind bedraagt 14,5% van SRD 13.000,- = SRD1885,- per maand.

⁶⁰ Rapport alimentatienormen 2025, p. 9-10.

⁶¹ Rapport alimentatienormen 2025, p. 23.

⁶² Rapport alimentatienormen 2025, p. 17.

1.4.2 Draagkrachtbepaling

De draagkracht van de onderhoudsplichtige wordt berekend op basis van diens netto inkomen na aftrek van redelijke lasten. De Tremanormen 2025 hanteren een forfaitair systeem, waarbij vaste bedragen worden gehanteerd voor woonlasten, ziektekosten en andere essentiële uitgaven. Bij de berekening van de draagkracht bij kinderalimentatie in 2025 wordt uitgegaan van een draagkrachtpercentage van 70% van het netto inkomen boven een bepaalde draagkrachtvrije voet. De draagkrachtvrije voet in 2025 bedraagt €1.165 voor alleenstaanden en €1.575 voor samenwonenden. Alleen het deel van het inkomen zoals hierboven telt mee voor alimentatie, verminderd met een zorgkorting indien de ouder een omgangsregeling heeft.⁶³

Wanneer de niet-verzorgende ouder in het kader van een omgangsregeling tijd doorbrengt met het kind, wordt bij de vaststelling van de kinderalimentatie een zorgkorting toegepast. De hoogte van deze korting is afhankelijk van de frequentie van de zorg en bedraagt: 15% bij een gemiddeld contact van één dag per week, 25% bij twee dagen per week, 35% bij gedeelde zorg, oftewel drie dagen of meer per week.⁶⁴ Deze zorgkorting wordt in mindering gebracht op het alimentatiebedrag dat de onderhoudsplichtige anders zou moeten voldoen.

Ter illustratie: een gescheiden Surinaamse man en vrouw die in Suriname wonen hebben samen twee minderjarige kinderen van 6 en één van 9 jaar oud. De kinderen wonen bij de moeder. De vader heeft een netto maandinkomen van SRD 8.000, terwijl de moeder netto SRD 5.000 per maand verdient. Er zijn geen andere kinderen of lopende onderhoudsverplichtingen en er is geen sprake van een zorgkorting. Per 1 april 2025 bedraagt het wettelijk minimumuurloon in Suriname SRD 52,47.⁶⁵ Bij een werkweek van 40 uur komt dit overeen met een maandinkomen van afgerond SRD 9.000 bruto (berekening: SRD 52,47 (= minimumuurloon) × 40 (normaal aantal werkuren per week bij een voltijdse baan) × 4,33 (= aantal weken per maand)).

⁶³ Rapport alimentatienormen 2025, p. 31 t/m 35.

⁶⁴ Rapport alimentatienormen 2025, p. 28.

⁶⁵ S.B. 2025 no. 33.

Naar analogie van de Nederlandse Tremanormen wordt voor het bepalen van de draagkracht een draagkrachtvrije voet gehanteerd.⁶⁶ In dit voorbeeld wordt daarvoor uitgegaan van 125% van het wettelijk minimumloon, als redelijke ondergrens voor het bestaansminimum wat neerkomt op 125% van SRD 9.000 = SRD 11.250 per maand. Deze SRD 11.250 geldt in dit geval als het draagkracht loos inkomen. Zowel het inkomen van de vader (SRD 8.000) als dat van de moeder (SRD 5.000) blijft onder deze grens, wat erop wijst dat volgens deze benadering niet het volledige alimentatiebedrag betaald zal worden dat normaal gegeven zou moeten worden.

De alimentatie moet betaald worden door de ouder waar het kind niet bij inwoont.⁶⁷ Als de ouders naar evenredigheid zouden moeten bijdragen in de kosten van verzorging van de kinderen, dan zou de vader voor beide kinderen aan alimentatie op grond van de behoefte moeten betalen: $(2 \times \text{SRD } 1885,-) : 2 = \text{SRD } 1885,-$. Op grond van zijn draagkracht kan de vader weinig betalen. . Aangezien het inkomen van de vader beneden het draagkracht loos inkomen ligt, kan de rechter een lager alimentatiebedrag dan uit de behoeftebepaling voortkomt, vaststellen.⁶⁸

1.5 Het recht op onderhoud van kinderen van de erflater na het overlijden

Wanneer één der ouders komt te overlijden rijst de vraag meestal hoe de verzorging van de kinderen zal worden voortgezet. Het komt wel eens voor dat na het overlijden van een ouder, kinderen niet meer kunnen voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding of levensonderhoud en studie. In de volgende paragrafen komen de groepen kinderen van de erflater aan de orde die recht hebben op verzorging na diens dood, alsook de maatregelen die getroffen kunnen worden voor minderjarige en meerderjarige kinderen om aanspraak te maken op verzorging en levensonderhoud.

⁶⁶ Rapport alimentatienormen 2025.

⁶⁷ ECLI:NL:HR:2022:1924.

⁶⁸ HR 4 mei 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB1431.

1.5.1 De verzorging van kinderen tussen 0-18 jaar en tussen 18- 21 jaar

Reeds eerder is aan de orde gesteld in de vorige paragraaf dat ouders een onderhoudsplicht naar hun kinderen toe hebben conform de wettelijke bepalingen.⁶⁹ Deze onderhoudsplicht van ouders jegens hun kinderen moet ook na de dood van een ouder worden voortgezet. De wetgever praat over een som ineens. Deze som ineens staat in nauw verband met de onderhoudsplicht welke de erflater had tijdens zijn leven jegens zijn kinderen. Deze som ineens moet ingevolge artikel 4:35 BW worden geïnterpreteerd in de zin van artikel 1:404 jo. artikel 1:392 lid 2 BW waarbij de verplichting rust op ouders om naar draagkracht te voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding van hun minderjarige kinderen.⁷⁰

Zowel minderjarige- als jong meerderjarige kinderen (18-21 jaar) van de erflater, van zowel man als vrouw, maken aanspraak op een som ineens voor zover deze nodig is voor respectievelijk de verzorging en opvoeding tot het bereiken van de leeftijd van achttien jaar en levensonderhoud en studie tot het bereiken van de leeftijd van een en twintig jaar conform artikel 4:35 lid 1 BW.⁷¹ Met de erflater wordt in deze bedoeld, degene die de zorg had over de minderjarige kinderen. Echter kunnen minderjarige kinderen geen beroep doen op de som ineens wanneer blijkt dat de langstlevende echtgenoot, die ook ouder van het kind is, voorziet in het onderhoud van het kind en de nalatenschap hiervoor kan worden aangewend.⁷²

1.5.2 De verzorging van niet-erkende biologische kinderen van de mannelijke erflater

Het niet-erkend biologisch kind van de erflater erft niet van hem, omdat hij niet de juridische vader is⁷³ van het kind. Indien er reeds een alimentatiebedrag is vastgesteld voor de verzorging van het niet-erkend biologisch kind van de mannelijke erflater, dan kan dit kind van de man na zijn overlijden ook aanspraak maken op de som ineens.⁷⁴

⁶⁹ Art. 4:404 jo. 1:392 lid 2 jo. 1:395a BW.

⁷⁰ Art. 4:35 lid 1 BW.

⁷¹ Van Mourik & Schols 2021, p. 174.

⁷² Memorie van Toelichting op art. 4:35 BW.

⁷³ Art. 1:199 BW jo. 4:10 BW.

⁷⁴ Art. 4: 35 lid 1 jo. 1:394 BW.

1.5.3 De verzorging van de stiefkinderen van de erflater na het overlijden

In vergelijking met biologische alsook geadopteerde kinderen, behoren stiefkinderen niet tot erfgenamen van de erflater waardoor zij in beginsel geen erfgenaam zijn bij versterf.⁷⁵ Op grond van het wettelijk erfrecht bestaat er na het overlijden van de stiefouder geen verplichting meer tot onderhoud van het stiefkind. Deze verplichting bestaat alleen zolang het huwelijk tussen de stiefouder en ouder van het kind niet ontbonden is.⁷⁶

1.6 De vergoeding van meerderjarige kinderen die in het huishouden of bedrijf van de erflater gewerkt hebben

Het komt wel eens voor dat kinderen gedurende een lange tijd arbeid hebben verricht voor een ouder zonder daarvoor een passende beloning te hebben ontvangen. Conform de wettelijke regelingen hebben die kinderen het recht op een som ineens als billijke vergoeding voor verrichte arbeid.⁷⁷ Tot deze groep kinderen behoren de eigen kinderen, pleegkinderen, behuwde kinderen alsook de stiefkinderen. In beginsel was de som ineens slechts bedoeld tot vergoeding van verrichte arbeid voor kinderen die hadden gewerkt in het bedrijf of de huishouding van een van de ouders. De soms ineens dient als “salaire différé, uitgestelde loon.”⁷⁸

1.7 De factoren die een rol spelen bij de berekening van de omvang van de som ineens van het kind van de erflater

Als een erflater komt te overlijden met achterlating van kinderen, hebben deze onder sommige omstandigheden recht op een som ineens uit de nalatenschap.⁷⁹ Volgens de Nederlandse wetgeving bedraagt deze som ineens gezamenlijk ten hoogste de helft van de waarde van de nalatenschap.⁸⁰ De gedachtegang achter de limitering is om te voorkomen dat de gehele nalatenschap wordt

⁷⁵ Mellema-Kranenburg & Cornelissen 2016, p.64.

⁷⁶ Mellema-Kranenburg & Cornelissen 2016, p.64.

⁷⁷ Artikel 4:36 lid 1 BW.

⁷⁸ Van Mourik & Schols 2021, p. 175.

⁷⁹ Art. 4:35 lid 1 BW.

⁸⁰ Art. 4:37 lid 4 Nederlands BW.

onttrokken door de kinderen. Binnen de Surinaamse wetgeving, is er geen melding gemaakt van een limiet van de som ineens. Artikel 4:35 lid 3 BW stelt dat de som ineens in mindering komt hetgeen de rechthebbende had kunnen verkrijgen krachtens erfrecht of krachtens een sommenverzekering die door het overlijden van de erflater tot uitkering komt.⁸¹ De som ineens kan in lijn gebracht worden met alimentaire aanspraken voor wat betreft de nalatenschap. Dit kan zorgen voor onduidelijkheden omdat bij de som ineens er sprake is van een gefixeerd bedrag in tegenstelling tot alimentatie die aangepast kan worden tijdens leven naar aanleiding van wijzigingen van omstandigheden.

“De vaststelling van een som ineens ter zake van verzorging en opvoeding, respectievelijk levensonderhoud en studie, zal naar zijn aard moeten worden gebaseerd op grond van bepaalde uitgangspunten over toekomstige ontwikkelingen. De verschuldigdheid van een vastgestelde som ineens zal daarbij naar haar aard niet afhankelijk zijn van de mate waarin deze toekomstige ontwikkelingen zich vervolgens daadwerkelijk voordoen. Zulks zou ook uit oogpunt van de rechtszekerheid niet wenselijk zijn”, wordt door Ter Haar gesteld.⁸² Bij de vaststelling van de som ineens zal in de meeste gevallen gekeken worden in hoeverre de bescherming die de langstlevende partner in het erfrecht geniet, kan worden doorbroken.⁸³

Bij het bepalen van de hoogte van een som ineens spelen meerdere factoren een rol. Allereerst is de behoefte van de alimentatiegerechtigde van belang. De som ineens moet ook een redelijke vergoeding vormen voor toekomstige kosten, zoals levensonderhoud, onderwijs en bijzondere uitgaven, waarbij rekening wordt gehouden met zowel huidige als toekomstige behoeften.⁸⁴ De looptijd van de alimentatieverplichting beïnvloedt eveneens de vaststelling van de som ineens. Vaak wordt de som gebruikt om toekomstige periodieke betalingen af te kopen, waarbij de duur van de verplichting, bijvoorbeeld tot de meerderjarigheid van het kind, meeweegt.⁸⁵ Omdat de som ineens vooruit wordt betaald, wordt de toekomstige waarde van de alimentatie contant gemaakt tegen een rentevoet, doorgaans gebaseerd op de markt- of wettelijke rente⁸⁶ Ook wordt bij de

⁸¹ Art. 4:37 lid BW.

⁸² Ter Haar 2013, p. 176-177.

⁸³ Ter Haar 2013, p. 177.

⁸⁴ Van Loon & Faas 2022, p. 132

⁸⁵ Hof Amsterdam. (2018, 22 mei). ECLI:NL:GHAMS:2018:1801.

⁸⁶ Van den Berg 2017 p. 213.

vaststelling rekening gehouden met de mogelijkheid dat omstandigheden kunnen wijzigen. Soms wordt de som ineens onherroepelijk vastgesteld, terwijl in andere gevallen een herzieningsmogelijkheid blijft bestaan.⁸⁷ Verder kunnen bijzondere omstandigheden, zoals de gezondheid van het kind, het opleidingsniveau of specifieke kosten, invloed hebben op de hoogte van de som ineens.⁸⁸ Ten slotte speelt de praktische wens van partijen een rol. Partijen kunnen ervoor kiezen om een som ineens vast te stellen om toekomstige conflicten te voorkomen, bijvoorbeeld bij echtscheiding of overlijden. De rechter toetst dergelijke afspraken aan het criterium van redelijkheid en billijkheid.⁸⁹

1.7.1 De berekening van de omvang van de som ineens van het kind van de erflater tot 18 jaar en tussen 18-21 jaar

Conform artikel 4:35 BW maken minderjarige kinderen van de erflater aanspraak op een som ineens. De gedachtegang is dat het kind op dezelfde voet door kan leven indien de verzorgende erflater in leven was. De omvang van de som ineens wordt vastgesteld op grond van de behoefte van het kind en naar draagkracht van de nalatenschap. De behoefte van het kind wordt vastgesteld op basis van het verzorgingspatroon voor het overlijden van de erflater welke het kind gewend was. De Hoge Raad heeft in een arrest van 20 april 2001 geoordeeld dat de beoordeling van de behoefte van een kind tussen de 18 en 21 jaar afhankelijk is van diens concrete situatie, en dat ook jongmeerderjarigen onder omstandigheden recht kunnen hebben op een som ineens.⁹⁰

De omvang van het recht op verzorging van de kinderen van de erflater kan, met de nodige aanpassing, worden afgestemd op de uitgangspunten van de Tremanormen. Deze normen bieden handvatten voor de bepaling van zowel de behoefte van het kind als de financiële draagkracht van de onderhoudsplichtige, zij het in het kader van alimentatie bij echtscheiding. In het erfrecht, waar het gaat om verzorging na overlijden, kunnen deze maatstaven op analoge wijze worden toegepast,

⁸⁷ Asser, Maas & Schild 2020, p. 363.

⁸⁸ Van Loon & Faas 2022, p. 147.

⁸⁹ Hoge Raad 10 oktober 2014, ECLI:NL:HR:2014:2928.

⁹⁰ HR 20 april 2001 (NJ 2001/627).

mits men rekening houdt met het specifieke karakter van de erfrechtelijke situatie.⁹¹ Er dient rekening te worden gehouden met de overlevende ouder, ongeacht of deze met de erflater samenwoonde of niet.⁹² De omvang van de totale som ineens wordt dus vastgesteld op basis van de behoefte van het kind, de grootte van de nalatenschap, de behoefte van de overlevende ouder en de redelijkheid en billijkheid, waarbij alle omstandigheden van het geval in overweging worden genomen.⁹³

Ter illustratie: de heer A overlijdt op 20 mei 2025. Hij laat een nalatenschap van SRD 4.000.000,- na. Hij laat zijn vrouw, B, achter en zijn twee erkende kinderen F, 15 jaar en G, 18 jaar oud welke hij heeft met een andere vrouw. Vrouw B is huisvrouw. Vader B betaalde voor zijn beide dochters de kosten voor hun studie en levensonderhoud. Na het overlijden van vader A hebben beide kinderen F en G recht op een som ineens op grond van artikel 4:35 BW. De berekening zou er als volgt uit kunnen zien:

De rechter had voor het overlijden van vader A een alimentatiebedrag van SRD 3000,- per kind per maand vastgesteld.

Maandelijks kosten voor verzorging en opvoeding van kind F (15 jaar): SRD 3.000,-

Kind F: Restduur van 18e tot 21ste verjaardag: 36 maanden

Som ineens $\text{SRD } 3.000,- \times 36 = \text{SRD } 108.000,-$

Kosten levensonderhoud en studie van kind F (18 jaar): SRD 3.000,-

Kind F: Restduur van 18e tot 21ste verjaardag: 36 maanden

Som ineens $\text{SRD } 3.000,- \times 36 = \text{SRD } 108.000,-$

Som ineens kind F: verzorging en opvoeding alsook levensonderhoud en studie SRD 216.000,-

Som ineens kind G: levensonderhoud en studie: SRD 108.000,-.

Voor beide kinderen F en G komt de som ineens op een bedrag van SRD 324.000,-

Er is geen ander inkomen of vermogen bij de kinderen. De draagkracht van de nalatenschap is voldoende om de som ineens uit te betalen aan te kinderen.

⁹¹ Rapport alimentatienormen 2025.

⁹² Van Mourik & Schols 2021 p. 175.

⁹³ HR 13 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AN8284.

1.7.2 De berekening van de omvang van de som ineens van kinderen die in het huishouden of bedrijf van de erflater gewerkt hebben

Als een kind gedurende een lange periode zonder of tegen een geringe vergoeding heeft bijgedragen aan het huishouden of het bedrijf van de erflater, kan dit onder bepaalde omstandigheden leiden tot het toekennen van een som ineens uit de nalatenschap.⁹⁴ De omvang van toekenning van de som ineens wordt vastgesteld op basis van de aard, duur en intensiteit van de werkzaamheden, evenals de waarde die deze arbeid heeft gehad voor de opbouw of instandhouding van het vermogen van de erflater. Voorst wordt ook rekening gehouden met de leeftijd van het kind tijdens de werkzaamheden, de mate van afhankelijkheid van de erflater.⁹⁵ Daarnaast kan het van belang zijn of er tijdens het leven van de erflater verbale beloften zijn gemaakt, zoals over een toekomstige beloning of verrekening bij de erfenis.⁹⁶ Bij familiebedrijven of agrarische bedrijven, waar kinderen zonder een officieel dienstverband werken, kan deze bijdrage zeer belangrijk zijn. Bij het vaststellen van de som ineens beschikt de rechter over een discretionaire bevoegdheid en zal hij deze in overweging nemen tegenover de belangen van de andere erfgenamen en de inhoud van een mogelijk testament.

Op de som ineens komt in mindering hetgeen de rechthebbende van de erflater heeft ontvangen of krachtens een making of een sommenverzekering die op het leven van de erflater is afgesloten, verkrijgt of had kunnen verkrijgen, voor zover dat als een beloning voor zijn werkzaamheden kan worden beschouwd conform art. 4:36 lid 2 BW.⁹⁷ In beginsel zal een legaat als een beloning moeten worden gezien voor werkzaamheden welke het kind heeft verricht, ook al is dit niet uitdrukkelijk bepaald in het testament.⁹⁸

De som ineens wordt verminderd met hetgeen het kind uit de nalatenschap verkrijgt, voor zover die verkrijging kan worden aangemerkt als een beloning voor de verrichte werkzaamheden.⁹⁹ Vereist is dat het gaat om arbeid die doorgaans in loondienst wordt verricht en die niet op een

⁹⁴ Art. 4:36 lid 1 BW.

⁹⁵ Van der Burght, Pitlo 2021, p. 276–278.

⁹⁶ Hof Arnhem 10 juli 2001, ECLI:NL:GHARN:2001:AD1462.

⁹⁷ Art. 4:36 lid 2 BW.

⁹⁸ Hoff 2023, p. 36 en 37.

⁹⁹ Memorie van Toelichting op art. 4:36 BW.

redelijke wijze wordt beloond. Daarnaast mag de arbeid geen incidenteel karakter hebben en moet aan de verrichte werkzaamheden een economische waarde kunnen worden toegekend.¹⁰⁰

In het arrest van 1 augustus 2007¹⁰¹, heeft De Hoge Raad heeft vastgesteld dat onder ‘economische waarde’ moet worden verstaan dat, indien de arbeid niet was verricht, derden hiervoor hadden moeten worden ingeschakeld, en dat de werkzaamheden de betrokkene hebben beperkt in de mogelijkheid om elders betaalde arbeid te verrichten. Daarnaast overweegt de Hoge Raad in het arrest van 22 juli 2008¹⁰², dat het in het algemeen zwaar weegt dat degene die de gratis arbeid levert ten opzichte van de mede-erfgenamen maatschappelijk en/of financieel in een slechtere positie is geraakt. Er moet sprake zijn van verlies van verdien capaciteit.

Ter illustratie: De heer K., die een kleinschalig landbouwbedrijf exploiteerde, komt op 63-jarige leeftijd plotseling te overlijden. Zijn dochter Leila, inmiddels 20 jaar oud, heeft vanaf haar 15e intensief en onbetaald meegewerkt in het bedrijf van haar vader. Zij verrichtte arbeid tot haar 20ste zonder formele arbeidsovereenkomst of loon, en kreeg enkel kost en inwoning als tegenprestatie. Leila is op het moment van overlijden van haar vader zelfstandig woonachtig en volgt een hbo-opleiding. In zijn testament heeft de heer K. enkel zijn meerderjarige zoon tot enige erfgenaam benoemd, waardoor Leila buiten de nalatenschap is gelaten. Zij doet een beroep op artikel 4:35 BW. Deze vordering is gebaseerd op haar langdurige en onbetaalde inzet binnen het familiebedrijf en haar huidige behoefte aan financiële ondersteuning voor levensonderhoud en studie.

De rechtspraak heeft bevestigd dat kinderen onder bepaalde omstandigheden zoals bij langdurige onbetaalde arbeid of kinderen die een zorgrelatie met de overledene hadden ook bij uitsluiting in het testament recht kunnen hebben op een som ineens.¹⁰³ Aangenomen dat Leila gedurende vijf jaar, vijf dagen per week werkte en dat het gebruikelijke maandloon in de sector circa SRD 12.000 bedraagt, dan komt het totaal aan gemiste beloning uit op SRD 720.000 (5 jaar × 12 maanden × SRD 12.000).

¹⁰⁰ Van Mourik & Schols 2021, p. 176.

¹⁰¹ Hof ‘s-Gravenhage 1 augustus 2007, ECLI:NL:GHSGR:2007:BB0962.

¹⁰² Gerechtshof ‘s-Hertogenbosch 22 juli 2008, ECLI:NL:GHSHE:2008:BD8647.

¹⁰³ Hof Amsterdam 22 mei 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:1801.

1.7.3 De berekening van de omvang van de som ineens van meerderjarige behoeftige kinderen

Binnen het erfrecht is de toekenning van een som ineens aan meerderjarige behoeftige kinderen een uitzonderlijke voorziening.¹⁰⁴ Deze toekenning aan meerderjarige kinderen die afhankelijk zijn, ingevolge artikel 4:35 BW heeft als doel om hen te ondersteunen bij hun dringende onderhoudsbehoefte na het overlijden van de erflater. In wezen hangt het recht op een som ineens af van de specifieke behoeften van het kind en de draagkracht van de erfenis.¹⁰⁵ Het betreft een bedrag dat naar billijkheid kan worden vastgesteld dat voldoende is voor een redelijke levensonderhoudsvoorziening, waarbij de levensstandaard van het kind, zijn eigen middelen en de mogelijkheden voor zelfvoorziening in overweging worden genomen.¹⁰⁶

De omvang van de som ineens wordt vastgesteld op basis van verschillende factoren. In de eerste plaats wordt de werkelijke financiële situatie van het kind onderzocht, zoals inkomen, vermogen en mogelijke aanspraken op sociale voorzieningen of studiefinanciering.¹⁰⁷ Bovendien is de duur en de aard van de behoefte van belang; een tijdelijke studieachterstand of arbeidsongeschiktheid kan een grotere impact hebben dan een enkel subjectieve keuze voor een levensstijl.¹⁰⁸ Daarnaast wordt de omvang ook beoordeeld door de grootte van de nalatenschap en de belangen van andere erfgenamen of legitimarissen.¹⁰⁹

Een som ineens mag niet resulteren in een ongelijke verdeling van andere gerechtigden. Bij het vaststellen van de omvang van de som ineens heeft de rechter een grote beoordelingsvrijheid. In de rechtspraak wordt onderstreept dat de som ineens voor het behoeftig meerderjarig kind niet bedoeld is als een permanente inkomensvoorziening, maar als een eenmalige oplossing voor een specifieke en actuele behoefte. De balans tussen de belangen van het behoeftige kind en de andere betrokkenen vraagt om een zorgvuldige afweging van belangen, waarbij het verzorgingsgedrag

¹⁰⁴ Art. 4:35 lid 2 BW.

¹⁰⁵ Kremer, van der Burght & Ebben 2023, p. 1197–1198.

¹⁰⁶ Van der Velden 2021, p. 214–215.

¹⁰⁷ Kolkman & Tjong Tjin Tai 2021.

¹⁰⁸ Van der Velden 2021, p. 214–215.

¹⁰⁹ Kremer, van der Burght & Ebben 2023, p. 1197–1198.

van de erflater gedurende zijn leven ook een verzachtende of verzwarende invloed kan uitoefenen.¹¹⁰

1.8 Deelconclusie

Er zijn verschillende groepen kinderen binnen het erfrecht waaronder die van de vrouw en die van de man als erflater. Hierdoor verschilt de juridische positie van de kinderen van de vrouwelijke erflater ten opzichte van de kinderen van de manlijke erflater. De opvoeding en verzorging van kinderen behoort tot een van de kern taken van ouders, zij hebben jegens hun kinderen een onderhoudsplicht. Deze onderhoudsplicht van ouders jegens hun kinderen moet ook na de dood van een ouder worden voortgezet. De som ineens die na het overlijden van een ouder uitgekeerd kan worden aan de verschillende categorieën kinderen, zorgt voor financiële stabiliteit van kinderen van de erflater met betrekking tot verzorging, levensonderhoud alsook studie na diens overlijden. Hiermee wordt voorkomen dat deze kinderen waarvoor de erflater verantwoordelijk was tijdens zijn leven niet meer kunnen voorzien in levensonderhoud en studie als gevolg van het overlijden. De omvang van de som ineens hangt af van de wijze van verzorging tijdens leven van de erflater alsook van de toekomstverwachtingen.

¹¹⁰ Hof Amsterdam 30 januari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:304.

2 De omvang van het recht op verzorging van de langstlevende partner in het nieuwe erfrecht

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal een antwoord worden gezocht op de tweede deelvraag: ‘Wat is de omvang van het recht op verzorging van de langstlevende partner in het nieuwe erfrecht?’ Allereerst zal nagegaan worden welke categorieën affectieve partners in het nieuwe BW genoemd worden en welke rechten en plichten echtgenoten en/of partners tijdens het leven hebben ten opzichte van elkaar. Vervolgens zal nagegaan worden welke partners van de erflater na de dood aanspraken kunnen doen gelden. Tenslotte zal worden ingegaan op de vraag hoe groot de omvang van het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot en/of partner is die na de dood aanspraken kan doen gelden.

2.2 De categorieën affectieve partners in het nieuwe BW

Het nieuwe BW onderscheidt diverse soorten hetero seksuele partnerrelaties, die elk gepaard gaan met specifieke juridische consequenties. Binnen het personen- en familierecht wordt de classificatie van partners voornamelijk bepaald door de juridische vorm waarin de relatie is gegoten. Het huwelijk vormt hierbij de meest formeel erkende verbintenis. Met ingang van 1 mei 2025 zijn er in het BW ook regels opgenomen die van toepassing zijn op het concubinaat en op andere samenlevingsvormen tussen partners. Aan deze onderscheiden relatievormen zijn verschillende rechten en verplichtingen verbonden, bijvoorbeeld op het gebied van erfrecht, onderhoudsverplichtingen, gezinsvorming en vermogensverdeling. De wetgever heeft onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen het juridisch partnerbegrip geleidelijk verruimd. Het klassieke huwelijk geldt daarbij niet langer als het enige uitgangspunt voor het toekennen van wederzijdse rechten en plichten. Deze verbreding leidt echter tot juridische vragen omtrent de rechtspositie van buiten huwelijkse partners, vooral ingeval het gaat om bescherming na het overlijden van een partner of bij beëindiging van de relatie. Het is daarom van belang daarover een

uiteenzetting te geven. In het BW worden voor wat betreft de affectieve partner relatie¹¹¹ de volgende partners genoemd:

1. De echtgenoot. Echtgenoten zijn met elkaar gehuwd volgens de regels van het Burgerlijk Wetboek. In het Burgerlijk Wetboek zijn de regels opgenomen die op het huwelijk van toepassing zijn. Ook wanneer gehuwde partners *geen* affectieve liefdesrelatie meer met elkaar hebben, niet meer samenwonen, maar nog steeds gehuwd zijn en niet van tafel en bed van elkaar gescheiden zijn, blijven de rechten die voortkomen uit de wet voor de (langstlevende) echtgenoot van kracht.¹¹²
2. De partner ‘waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd’¹¹³, de zogenaamde concubinaatspartner. Om als concubinaatspartners van elkaar in het erfrecht te worden beschouwd, moet de relatie aan verschillende voorwaarden voldoen:
 - a. De partners dienen een emotionele liefdesrelatie te hebben. Partners ontwikkelen een affectieve liefdesrelatie wanneer ze van elkaar houden, emotioneel van elkaar afhankelijk zijn en gevoelsmatig met elkaar verbonden zijn.
 - b. De affectieve liefdesrelatie dient duurzaam te zijn. De erfwet gaat uit van een periode van 10 jaar of langer
 - c. De partners moeten elkaar wederzijds verzorgen.
 - d. De partners moeten met elkaar samenwonen.
 - e. De partners moeten een gemeenschappelijke huishouding voeren.¹¹⁴
3. De levensgezel.¹¹⁵ In het recht worden levensgezellen beschouwd als meerderjarige partners die, zonder gehuwd te zijn, een hechte persoonlijke band met elkaar hebben. Anders dan bij een concubinaat is het gezamenlijke samenwonen niet bepalend voor de juridische erkenning als levensgezel. Binnen het erfrecht speelt ook de duur van de relatie een rol. Van belang is vooral dat er sprake is van een affectieve liefdesrelatie, gekenmerkt door wederzijdse gehechtheid en het delen van het levenslot.¹¹⁶

¹¹¹ Hoge Raad 10 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:707, r.o. 3.5.2 – 3.5.6.

¹¹² Art. 1:81 BW.

¹¹³ Art. 1:408b jo. 4:30b BW.

¹¹⁴ Art. 1:408b BW, HR 9 september 1983, NJ 1984, 535.

¹¹⁵ Art. 1:207 lid 1 jo 7:465 lid 3 jo. 7:962 lid 3 BW.

¹¹⁶ HR 3 oktober 1997, NJ 1998, 693.

2.3 Rechten en plichten van echtgenoten en van partners die ‘samenleven als waren zij gehuwd’ tijdens het leven

Echtgenoten en partners die samenleven als ware zij gehuwd, worden door de wetgever in beginsel gelijkgesteld wat betreft hun onderlinge rechten en verplichtingen. Dit betekent dat zij, ongeacht of hun relatie formeel is vastgelegd door een huwelijk of niet, dezelfde juridische bescherming en verantwoordelijkheden genieten op gebieden zoals het ouderlijk gezag, de onderhoudsplicht, erfrechtelijke aanspraken en het recht op gezamenlijke beslissingen binnen het gezin. De wetgever heeft aan deze gelijkstelling vergelijkbare rechtsgevolgen verbonden, om zo te waarborgen dat duurzame samenlevingsvormen waarin partners een gemeenschappelijk leven voeren, op een evenwichtige en rechtvaardige manier worden behandeld binnen het rechtssysteem.

2.3.1 Rechten en plichten van echtgenoten tijdens het leven

In het Surinaams recht is het huwelijk niet alleen een persoonlijke verbintenis, maar wordt ook beschouwd als een rechtsfiguur met verstrekkende juridische consequenties. De wetgever heeft hierin dwingendrechtelijke bepalingen opgenomen ter regulering van de onderlinge verhouding tussen echtgenoten, met het oog op bescherming, wederzijdse solidariteit en rechtszekerheid. Deze regels dienen onder meer als beoordelingsmaatstaf in geval van meningsverschillen tussen echtgenoten, zoals bij voorlopige voorzieningen, echtscheidingen of geschillen over de verdeling van zorgtaken en financiële lasten.¹¹⁷

Getrouwheid, hulp en bijstand

De echtgenoten moeten elkaar trouw zijn, ondersteuning en bijstand bieden. Zij zijn verplicht om elkaar de nodige ondersteuning te bieden. Deze bepaling vormt een fundamenteel beginsel binnen het Surinaams huwelijksvermogensrecht en familierecht. Voorts legt artikel 1:81 BW de nadruk op een -juridische zorgplicht aan echtgenoten. Deze verplichting geldt wederkerig en wordt als essentieel gezien en is van kracht vanaf het moment van het huwelijk. De invulling ervan kan ook juridische gevolgen hebben, zoals bij echtscheiding.¹¹⁸

¹¹⁷ Art. 1:81 BW.

¹¹⁸ Art. 1:81 BW.

Verzorging en opvoeding minderjarige kinderen

Het is de plicht van echtgenoten om zorg te dragen voor de minderjarige kinderen die tot het gezin behoren. Deze verantwoordelijkheid omvat niet alleen de dagelijkse zorg en opvoeding, maar ook het betalen van de daaruit voortvloeiende kosten. Deze verplichting vloeit voort uit de gedachte van gezamenlijk ouderschap binnen een huwelijk, waarbij er rekening wordt gehouden met een gezamenlijke zorg- en onderhoudsverplichting.¹¹⁹ Ongeacht of het minderjarige kind een gezamenlijk kind is of een kind van één van de echtgenoten dat binnen het gezin wordt opgevoed, rust op beide echtgenoten de verantwoordelijkheid om in het levensonderhoud en de behoeften van het kind te voorzien, in overeenstemming met hun draagkracht. Deze verplichting is van toepassing zolang het kind minderjarig is en deel uitmaakt van het gezin, en kan ook na de ontbinding van het huwelijk blijven bestaan op basis van wettelijke onderhoudsverplichtingen.¹²⁰

Samenwoning plicht

Binnen het Surinaamse huwelijksrecht rust op echtgenoten de verplichting om samen te wonen. Deze plicht hangt nauw samen met de wederzijdse verantwoordelijkheden die het huwelijk met zich meebrengt, zoals trouw, zorg, steun en het delen van het dagelijkse leven. Toch erkent de wet dat er situaties kunnen zijn waarin samenwonen niet langer redelijk is.¹²¹ In gevallen waarin sprake is van gewichtige redenen, zoals ernstig huiselijk geweld, bedreiging van de gezondheid of een diepgaande relatieverstoring, kan de verplichting tot samenwoning vervallen.¹²² De verplichting tot samenwoning vervalt ook automatisch zodra één van de echtgenoten een verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed heeft ingediend.¹²³ Tot slot kan ook een rechterlijke beschikking inzake voorlopige voorzieningen ertoe leiden dat de samenwoonplicht vervalt. Een dergelijke maatregel kan bijvoorbeeld inhouden dat een van de partners tijdelijk de woning moet verlaten of dat er een contactverbod geldt, al dan niet ter bescherming van een van beide echtgenoten.¹²⁴

¹¹⁹ Art. 1:82 BW.

¹²⁰ Art. 1:82 BW.

¹²¹ Art. 1:82a BW.

¹²² Art. 1:82a BW.

¹²³ Art. 1:82a lid 1 BW.

¹²⁴ Art. 1:82a BW jo. 822 BRV.

Inlichtingenplicht

Echtgenoten zijn verplicht elkaar, wanneer daarom wordt gevraagd, informatie te geven over hoe zij hun huishouding en vermogen beheren. Deze plicht is gebaseerd op de wederzijdse zorg en het vertrouwen dat binnen het huwelijk centraal staat. Het gaat hierbij om openheid over het financiële beheer, zoals het omgaan met geld, bezittingen en schulden. Een echtgenoot mag dus vragen stellen over financiële keuzes van de ander en mag daar eerlijke antwoorden op verwachten. Ook moeten echtgenoten elkaar inzicht geven in hun financiële situatie, zoals inkomen, bezittingen, schulden en verplichtingen. Dit bevordert transparantie en maakt gezamenlijke besluitvorming over financiële zaken mogelijk.¹²⁵

De kosten der gezamenlijke huishouding

Conform artikel 1:84 BW is vastgesteld dat de uitgaven voor de huishouding, inclusief de kosten voor verzorging en opvoeding van de kinderen, in beginsel afkomstig zijn van het gezamenlijke inkomen van de echtgenoten. Deze benadering houdt in dat iedere echtgenoot naar draagkracht bijdraagt aan de kosten.¹²⁶

2.3.2 Rechten en plichten van partners die ‘samenwonen als waren gehuwd’, tijdens het leven

Reeds eerder is aangegeven dat het concubinaat aan een aantal voorwaarden moet voldoen, wil de partner een beroep kunnen doen op een aantal rechten. Indien aan deze voorwaarden is voldaan, zijn een aantal regels van het huwelijksvermogensrecht ook van toepassing op het concubinaat. Dit brengt met zich mee dat de eerder genoemde rechten en verplichtingen die voor echtgenoten gelden ook gelden voor de partners die samenwonen als waren zij gehuwd en er een wettelijke grondslag ontstaat voor een onderhoudsplicht voor concubinaatspartners op grond van artikel 1:81 BW. Daarnaast zijn de artikelen 1:82 BW, 1:82a BW, 1:83 BW en 1:84 BW eveneens van toepassing. Tevens bestaat de mogelijkheid dat de rechter, in het geval van een beëindigd langdurig concubinaat, één van de ex-partners tot het betalen van alimentatie verplicht, indien dit redelijk

¹²⁵ Art. 1:83 BW.

¹²⁶ De Boer 2024, p. 60-61.

wordt geacht.¹²⁷ De rechter houdt daarbij rekening met alle omstandigheden van het geval, zoals de leeftijd, gezondheid en het arbeidsverleden van de betrokkenen, de tijdens de samenleving gehanteerde rolverdeling, de duur van het (langdurige) concubinaat, het feit dat uit de relatie kinderen zijn geboren, de leeftijd van deze kinderen en eventuele gemaakte afspraken.

De bepalingen betreffende echtgenotenalimentatie zijn hierbij van overeenkomstige toepassing; denk hierbij onder meer aan de regels omtrent behoefte en draagkracht, evenals de wettelijke limiteringsregeling van artikel 1:157 BW, leden 3 tot en met 6. Onder de term ‘samenleven als waren zij gehuwd’ valt tevens de situatie waarin één van de partners (nog) gehuwd is.¹²⁸

2.4 Omvang van het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot en concubinaatpartner

Het verzorgingsrecht van de langstlevende partner na het overlijden van diens wederhelft is verankerd in zowel het familierecht als het erfrecht. In de volgende paragrafen wordt hierop nader ingegaan.

2.4.1 Omvang van het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot met ‘het langstlevende al’

In het nieuwe versterkerfrecht geldt dat, wanneer er geen testament is opgesteld, de langstlevende echtgenoot die niet van tafel en bed gescheiden is, en van wie alle kinderen tevens kinderen van de erflater zijn, van rechtswege alle goederen van de nalatenschap verkrijgt en verplicht is de schulden te voldoen.¹²⁹ Dit wordt ook wel aangeduid als het ‘langstlevende-al’.¹³⁰ De kinderen verkrijgen in dat geval een vordering op de langstlevende ouder ter hoogte van de waarde van hun erfdeel, vermeerderd met de wettelijke rente voor zover deze hoger is dan zes procent. Deze

¹²⁷ Art. 1:408b BW.

¹²⁸ MvT op Boek 1 BW afdeling 4.

¹²⁹ Art. 4:13 lid 1 BW.

¹³⁰ Veira 2025. p. 4

vordering is in beginsel pas opeisbaar bij het overlijden of het faillissement van de langstlevende ouder.¹³¹

Wanneer het ‘langstlevende-al’ van toepassing is, is overdracht van goederen niet noodzakelijk. De langstlevende echtgenoot verkrijgt automatisch de tot de nalatenschap behorende bezittingen en kan het leven in grote lijnen ongewijzigd voortzetten."

Ter illustratie: Willem en Sita zijn 20 jaren gehuwd en hebben 1 kind, Sam. Sam is tijdens het huwelijk van Sita en Willem geboren. Willem en Sita hebben beiden geen andere kinderen. Wanneer Willem overlijdt, verkrijgt Sita van rechtswege alle goederen van de nalatenschap. Sam erft de helft van de nalatenschap, maar kan dit in principe pas na het overlijden van Sita opeisen.

De langstlevende echtgenoot met het “langstlevende al” verkrijgt van rechtswege alle goederen van de nalatenschap.¹³² Dit houdt in dat als de overledene geen kinderen jonger dan 21 jaar nalaat, deze langstlevende echtgenoot de gehele nalatenschap kan gebruiken om zoveel mogelijk onder dezelfde omstandigheden verder te leven.

2.4.2 Omvang van het recht op verzorging van echtgenoten zonder het ‘langstlevende al’

Wanneer de langstlevende echtgenoot stiefkinderen heeft en er geen testament is opgesteld, is het ‘langstlevende-al’ niet van toepassing. In dat geval moet de nalatenschap worden verdeeld tussen de langstlevende echtgenoot en de kinderen van de overledene.¹³³ Dit kan ertoe leiden dat de langstlevende echtgenoot de eigen woning moet verlaten wanneer de kinderen hun erfdeel opeisen en hij of zij niet over voldoende financiële middelen beschikt om hen uit te betalen. Om dit probleem te voorkomen en ervoor te zorgen dat de langstlevende echtgenoot verzorgd achterblijft, heeft de wetgever gebruiks- en vruchtgebruiksrechten ingesteld op de woning, de inboedel en andere bezittingen van de nalatenschap

¹³¹ MvT op art. 4:13 BW.

¹³² MvT op art. 4:13 BW.

¹³³ Art. 4:10 jo. 4:11 BW

Het recht op gebruik van de bewoonde woning

De langstlevende echtgenoot die niet van tafel en bed gescheiden is en die niet alle goederen van de nalatenschap verkrijgt, maar slechts een kindsdeel erft, mag van rechtswege dus zonder enige handeling gedurende negen maanden na het overlijden van de erflater gebruik blijven maken van de woning waarin hij of zij woonde, inclusief de daarbij behorende inboedel die (deels) toebehoorde aan de overleden echtgenoot.¹³⁴ Op 11 september 2009¹³⁵ heeft de Hoge Raad bevestigd dat recht van gebruik en bewoning een bijzonder zakelijk recht is dat behoort tot de beperkte genotsrechten zoals geregeld in artikel 3:226 BW.¹³⁶

Het recht op vruchtgebruik van de bewoonde woning

Erfgenamen zijn verplicht na die 9 maanden mee te werken aan het vestigen van het recht van vruchtgebruik op de eerdergenoemde woning en inboedel. Binnen 9 maanden na het overlijden van de erflater moet de langstlevende echtgenoot aan de erfgenamen aangeven dat hij/zij gebruik zal maken van dit vruchtgebruik.¹³⁷ Conform artikel 3:201 BW geeft vruchtgebruik het recht om goederen die aan een ander toebehoren, te gebruiken en daarvan de vruchten te genieten.¹³⁸ Vruchtgebruik geeft iemand het recht om goederen of vermogensbestanddelen te gebruiken en de opbrengsten daarvan te ontvangen, terwijl het eigendom bij een ander blijft.

Het recht op een verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen

Daarnaast zijn de erfgenamen verplicht mee te werken aan het vestigen van een verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen dan de woning en inboedel waarin de langstlevende echtgenoot woont, indien blijkt dat de langstlevende echtgenoot behoeftig is en om deze medewerking verzoekt.¹³⁹ Er is sprake van behoeftigheid bij de langstlevende echtgenoot wanneer het gemiddelde inkomen, na aftrek van eventuele woonkosten zoals huur of hypotheekrente, lager is dan het wettelijke minimumuurloon.¹⁴⁰ Per 1 april 2025 is dit minimumuurloon vastgesteld op SRD 52,47 bruto.¹⁴¹

¹³⁴ Art. 4: 28 lid 1 BW.

¹³⁵ HR 11 september 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI6321.

¹³⁶ HR 11 september 2009 – ECLI:NL:HR:2009:BI6321.

¹³⁷ Art. 4: 29 BW.

¹³⁸ Art. 3:201 BW.

¹³⁹ Art. 4:30 BW.

¹⁴⁰ Art. 4:30b BW.

¹⁴¹ S.B. 2025 no. 33.

2.4.3 Ontzegging van de vruchtgebruiksrechten aan een bepaalde categorie langstlevende echtgenoten

Voor langstlevende echtgenoten zonder het ‘langstlevende al’ geldt dat indien die korter dan 5 jaren gehuwd zijn geweest met de erflater en geen kinderen hebben met de overledene de vruchtgebruiksrechten aan hen ontzegd kunnen worden.¹⁴² Wel hebben deze langstlevende echtgenoten recht op hun erfdeel. Dit is vergelijkbaar met de regeling in artikel 1:157 lid 6 BW. In zulke gevallen wordt de wettelijke bescherming van de langstlevende echtgenoot die ten koste gaat van de rechten van andere erfgenamen niet als voldoende gerechtvaardigd beschouwd. Denk bijvoorbeeld aan situaties waarin de erflater kinderen uit een eerdere relatie nalaat. Als de erflater geen kinderen heeft en er is geen testament, dan is de echtgenoot meestal de enige erfgenaam zoals wettelijk is vastgelegd in artikel 10 lid 1 BW. Toch blijft de vangnetbescherming van toepassing wanneer het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn om deze te weigeren. Bijvoorbeeld wanneer de erflater en diens partner vóór hun korte huwelijk jarenlang hebben samengewoond, of als de echtgenoot vanwege het huwelijk zijn of haar woning of werk heeft opgegeven zonder mogelijkheid tot herstel daarvan. Indien het huwelijk in gemeenschap van goederen was gesloten, heeft de langstlevende echtgenoot sowieso recht op de helft van de ontbonden gemeenschap. De andere helft behoort tot de nalatenschap, waarin de echtgenoot normaliter recht heeft op een erfdeel ter grootte van een kindsdeel. Uiteraard staat het de erflater vrij om zijn of haar echtgenoot via testament ruimer te bevoordelen.¹⁴³

2.4.4 De berekening van de omvang van het verzorgingsvruchtgebruik naar behoefte

De exacte omvang van het verzorgingsvruchtgebruik naar behoefte op grond van art. 4:30 BW is afhankelijk van de daadwerkelijke behoefte van de langstlevende en de middelen die in de nalatenschap beschikbaar zijn. Het vruchtgebruik kan bijvoorbeeld worden toegekend over vermogensbestanddelen die nodig zijn om het tijdens het huwelijk genoten welvaartsniveau voort

¹⁴² Art. 4:32a BW.

¹⁴³ MvT op art. 4:32a BW.

te zetten. Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat de langstlevende echtgenoot niet al voldoende eigen vermogen of toebedelingen uit de nalatenschap of het huwelijksvermogensrecht ontvangt.¹⁴⁴

De rechter beschikt over een aanzienlijke mate van beoordelingsvrijheid bij het vaststellen van de omvang van dit recht. Daarbij vindt een afweging plaats tussen enerzijds de verzorgingsbehoefte van de langstlevende en anderzijds de belangen van erfgenamen of legatarissen. Het recht op verzorging mag de verdeling van de nalatenschap niet onevenredig belasten. In de praktijk betekent dit dat het vruchtgebruik doorgaans beperkt blijft tot dat deel van de nalatenschap dat redelijkerwijs nodig is voor het onderhoud van de langstlevende, gelet op de totale financiële situatie van alle betrokkenen.¹⁴⁵

Ter illustratie: John en Hanna zijn gehuwd en hebben samen vier kinderen. John heeft geen andere kinderen, terwijl Hanna een voorkind heeft. Wanneer John overlijdt zonder een testament te hebben opgesteld, verkrijgt Hanna alle goederen van de nalatenschap. Wanneer Hanna overlijdt zonder testament, wordt haar nalatenschap verdeeld tussen John, de vier kinderen die zij samen hebben en haar voorkind. John en de vijf kinderen van Hanna erven elk een zesde deel van de nalatenschap van Hanna. John kan een beroep doen op het vruchtgebruik van de woning waarin hij woonde en die deels tot de nalatenschap van Hanna behoort. Indien John behoeftig is, kan hij ook een beroep doen op het verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen dan de woning waar hij in woont, uit Hanna haar nalatenschap. John heeft een 40 uren werk contract. Uitgaande van het wettelijk minimum uurloon van SRD 52,47¹⁴⁶ op basis van een maandgemiddelde van 4,33 weken, komt dit neer op $40 \text{ uur/week} \times 4,33 \text{ weken} = \text{circa } 173 \text{ uur per maand}$. Bij een bruto uurloon van SRD 52,47 bedraagt zijn maandinkomen: $173 \text{ uur} \times \text{SRD } 52,47 = \text{SRD } 9.077,31$ bruto per maand. De meest recente gegevens van het Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS) geven aan dat de armoedegrens voor een éénpersoonshuishouden in Suriname per 31 december 2024 op SRD 7.337,- per maand is vastgesteld.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Duker 2004, p. 457.

¹⁴⁵ HR 25 juni 1971, NJ 1972, 58.

¹⁴⁶ S.B. 2025 no. 33.

¹⁴⁷ Algemeen Bureau voor de Statistiek. (z.d.). statistics-suriname.org 20 juli 2025.

Op grond van deze behoefte heeft John recht op een verzorgingsvruchtgebruik van andere goederen uit de nalatenschap van Hanna. De omvang van het verzorgingsvruchtgebruik kan naar redelijkheid worden vastgesteld $\text{SRD } 9.007,31 - \text{SRD } 7.337,- = \text{SRD } 1.740,31$ per maand. De erfgenamen kunnen deze behoefte compenseren door: een maandelijkse uitkering van $\text{SRD } 1.740,31$ ten laste van de nalatenschap toe te staan, of het vruchtgebruik van goederen met een gelijkwaardige economische waarde aan John toe te kennen.

2.5 Omvang van het recht op verzorging van de partner waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd

Andere vormen van partnerschap, dan het huwelijk, leiden niet tot verkrijging van een erfdeel maar een bepaald buitenhuwelijks partnerschap kan wel recht geven op vruchtgebruikrechten. De concubinaatspartner waarmee langer dan 10 jaren samengeleefd is als waren zij gehuwd, kan de rechter verzoeken om gelijkgesteld te worden met een echtgenoot voor wat betreft de vruchtgebruikrechten.¹⁴⁸ Het centrale doel van dit recht is het voorkomen dat de langstlevende partner zonder voldoende middelen van bestaan achterblijft, vooral indien er sprake was van economische afhankelijkheid tijdens het leven van de erflater. Als de rechter dit billijk vindt, kan het verzoek worden toegewezen. De reikwijdte van dit recht wordt bepaald door meerdere omstandigheden, waaronder de feitelijke samenwoning, de aanwezigheid en inhoud van een testament, en de omvang en aard van de nalatenschap.¹⁴⁹

2.5.1 Het recht van de langstlevende partner waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd op het vruchtgebruik op de woning en inboedel

De partner die gedurende meer dan tien jaar met de overledene samenleefde als ware zij gehuwd, kan een verzoek indienen tot vestiging van vruchtgebruik op de door hem/haar bewoonde woning, voor zover deze (gedeeltelijk) toebehoorde aan de overledene.¹⁵⁰ Binnen een redelijke termijn, en

¹⁴⁸ Art. 4:30b BW.

¹⁴⁹ Hartkamp & Sieburgh 2015, p. 372-377.

¹⁵⁰ Art. 4:30b lid 1 jo 4:29 BW.

uiterlijk binnen negen maanden na het overlijden van de eerst stervende, aangeven dat zij het vruchtgebruik van de woning op zijn/ haar naam willen laten overschrijven.

2.5.2 Het recht van de langstlevende partner waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd op het vruchtgebruik op andere goederen uit de nalatenschap

De partner die gedurende meer dan tien jaar met de overledene samenleefde als ware zij gehuwd kan conform artikel 4:30 BW ook het verzoek doen aan de rechter om een verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen dan de woning en inboedel waarin de hij/zij woont te vestigen, indien blijkt dat de concubine/ concubaan behoeftig is.¹⁵¹ Dit kan ‘het verzorgingsvruchtgebruik bij behoefte’ genoemd worden. Het verzoek van de concubinaatspartner wordt door de rechter gehonoreerd, indien deze door de rechter wordt gelijkgesteld aan een echtgenoot.

In het arrest van HR 17 januari 2003¹⁵², stond de toepassing van artikel 4:29 BW centraal dat de langstlevende echtgenoot een recht geeft op vruchtgebruik van bepaalde goederen uit de nalatenschap, indien hij of zij anders onvoldoende verzorgd zou achterblijven. De Hoge Raad benadrukte dat dit artikel een verzorgingsfunctie vervult en dat het niet is bedoeld om de langstlevende een deel van het erfdeel toe te schuiven op basis van gelijkheid, maar louter om in een redelijke verzorging te voorzien. De Hoge Raad bevestigde dat deze toekenning in lijn was met de bedoeling van art. 4:29 BW, namelijk het bieden van een aanvullende verzorgingsvoorziening wanneer de nalatenschap geen of onvoldoende voorzieningen voor de langstlevende bevat.¹⁵³

Indien de overledene ten tijde van het overlijden met een ander gehuwd was, en een concubinaatspartner had waarmee langer dan 10 jaren samengeleefd was als waren zij gehuwd, dan heeft die concubinaatspartner bij een rechterlijke gelijkstelling aan een echtgenoot, géén recht

¹⁵¹ Art. 4:30 BW.

¹⁵² HR 17 januari 2003 ECLI:NL:HR:2003:AF0175.

¹⁵³ HR 17 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF0175.

op een verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen uit de nalatenschap, ook niet in het geval van behoefte.

2.6 Gebruiksrechten voor alle huisgenoten na overlijden van de erflater

Het recht om gedurende negen maanden na het overlijden in de gezamenlijke woning te blijven wonen hebben zowel de langstlevende niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot¹⁵⁴ als de partner waarmee de overledene langer dan tien jaren heeft samengewoond als waren zij gehuwd¹⁵⁵ van rechtswege. Hiervoor is geen rechterlijke tussenkomst nodig. Dit gebruiksrecht geldt ook voor de inboedel, voor zover deze (gedeeltelijk) tot de nalatenschap behoort.¹⁵⁶ Ook andere personen die een duurzame gemeenschappelijke huishouding met de erflater voerden zoals een levensgezel of een volwassen kind¹⁵⁷ dat bij de erflater inwoonde kunnen zich op dit tijdelijk gebruiksrecht beroepen. In dit geval heeft de concubinaatspartner wel recht op het vruchtgebruik op de woning waarin hij/zij woont.

2.6.1 Schatting van de omvang van het vruchtgebruik op de woning

Indien de langstlevende echtgenoot of partner het recht op vruchtgebruik van de gezamenlijke woning krijgt, moet worden bepaald hoeveel dit recht waard is. Bij levenslang vruchtgebruik wordt de economische waarde doorgaans berekend aan de hand van de resterende levensverwachting van de vruchtgebruiker, waarbij gebruik wordt gemaakt van sterftetabellen en vooraf vastgestelde leeftijdsfactoren.¹⁵⁸ Bij de afwikkeling van een nalatenschap speelt de waardering van het recht van vruchtgebruik een centrale rol. De waarde van het vruchtgebruik wordt berekend als een deel van de totale waarde van het goed, waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van de vruchtgebruiker en een rekenrente. De resterende waarde, de blote eigendom, behoort tot de nalatenschap en wordt verdeeld onder de overige erfgenamen.¹⁵⁹

¹⁵⁴ Art. 4: 30 BW.

¹⁵⁵ Art. 4:30 BW.

¹⁵⁶ Art. 4:28 BW.

¹⁵⁷ HR 17 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF0175.

¹⁵⁸ Belastingdienst. (z.d.). Tabel 1 bij berekening waarde vruchtgebruik: Vermenigvuldigingsfactoren naar leeftijd. geraadpleegd op 4 juli 2025

¹⁵⁹ HR 9 januari 1987, NJ 1987/955.

Die waardebeoordeling geeft aan in hoeverre het aandeel van de erfgenamen in de woning tijdelijk beperkt wordt door het vruchtgebruik. Deze schatting is onder andere van belang voor het vaststellen van de waarde van de nalatenschap, de fiscale behandeling daarvan, en de eventuele noodzaak tot aanvullende regelingen, zoals het toekennen van een som ineens. De rechten die de vruchtgebruiker daarbij heeft, kunnen aanzienlijk variëren. Zo omvat het vruchtgebruik van een woning doorgaans het recht om in de woning te verblijven, deze te verhuren en het noodzakelijke onderhoud te verrichten.¹⁶⁰

De Nederlandse Successiewet¹⁶¹ stelt hiervoor actuariële tabellen en een rekenrente van 6% vast, waarmee een vermenigvuldigingsfactor wordt bepaald. De waarde van het vruchtgebruik (VW) bereken je door:

$VW = \text{Waarde goed} \times \text{factor leeftijd}$

De blote eigendom (BE) is dan: $BE = \text{Waarde goed} - VW$

Tabel 2-1: Waarde vruchtgebruik Nederland

Leeftijd vruchtgebruiker	Factor vruchtgebruik	Voorbeeld bij woningwaarde €300.000	Waarde vruchtgebruik (€)	Waarde blote eigendom
40	0,502	$300.000 \times 0,502$	150.600	149.400
45	0,449	$300.000 \times 0,449$	134.700	165.300
50	0,405	$300.000 \times 0,405$	121.500	178.500
55	0,390	$300.000 \times 0,390$	117.000	183.000
60	0,366	$300.000 \times 0,366$	109.800	190.200
65	0,325	$300.000 \times 0,325$	97.500	202.500
70	0,288	$300.000 \times 0,288$	86.400	213.600
75	0,244	$300.000 \times 0,244$	73.200	226.800
80	0,193	$300.000 \times 0,193$	57.900	242.100

¹⁶⁰ Art. 3:217 BW.

¹⁶¹ Art. 10 lid 3 Nederlandse Successiewet 1956.

Om de waarde van het recht van vruchtgebruik vast te stellen, wordt gebruikgemaakt van een berekeningsmethode waarbij verschillende factoren een rol spelen, zoals:¹⁶²

- de marktwaarde van de woning,
- de leeftijd van degene met vruchtgebruik,
- de verwachte duur van het gebruiksrecht (doorgaans tot overlijden), en
- een kapitalisatiefactor die gebaseerd is op juridische en actuarieel-technische berekeningen.

Hierbij onderstaande tabel welke betrekking heeft op Suriname en naar analogie van de Nederlandse Successiewet van 1953 wordt voorgesteld. Het rentepercentage is 6%. De waarde van het vruchtgebruik wordt net als in Nederland vastgesteld door:

VW=Waarde goed X factor leeftijd

De blote eigendom (BE) is dan: BE=Waarde goed–VW

Tabel 2-2: Waarde vruchtgebruik Suriname

Leeftijd vruchtgebruiker	Factor vruchtgebruik	Voorbeeld bij woningwaarde SRD 700.000	Waarde vruchtgebruik SRD	Waarde blote eigendom
40	0,502	700.000 x 0,502	351.400	348,600
45	0,449	700.000 x 0,449	314.300	385,700
50	0,405	700.000 x 0,405	283.500	416,500
55	0,390	700.000 x 0,390	273.000	427,000
60	0,366	700.000 x 0,366	256.200	443,800
65	0,325	700.000 x 0,325	227.500	472,500
70	0,288	700.000 x 0,288	201.600	498,400
75	0,244	700.000 x 0,244	170.800	529,200
80	0,193	700.000 x 0,193	135.100	564,900

¹⁶² Boele-Woelki & Schrama 2022, p. 224–226.

2.6.2 Schatting van de omvang van het verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen uit de nalatenschap

Bij geldsommen heeft de vruchtgebruiker doorgaans aanspraak op de rente of opbrengsten van beleggingen. Wanneer het vruchtgebruik betrekking heeft op een onderneming, strekt het zich doorgaans uit tot het recht op gebruik en exploitatie van het bedrijf.¹⁶³ Het bepalen van de waarde van een vruchtgebruik speelt een essentiële rol in verschillende erfrechtelijke en fiscale contexten. Ook voor de heffing van erfbelasting moet het vruchtgebruik gewaardeerd worden, omdat het invloed heeft op de omvang van het verkregen erfdeel. Tot slot is de waardering van belang bij het vaststellen van een geldsom die aan een erfgenaam wordt uitgekeerd in plaats van een aandeel in goederen waarop vruchtgebruik rust.¹⁶⁴

De schatting van de omvang van het verzorgingsvruchtgebruik bij behoefte wordt in beginsel beperkt tot hetgeen noodzakelijk is om het bestaansminimum van de behoeftige langstlevende echtgenoot of partner aan te vullen.¹⁶⁵ Bij de beoordeling van de behoefte worden onder meer de volgende factoren betrokken zoals de eigen inkomsten van de langstlevende, de daadwerkelijke of forfaitaire kosten van bestaan, waaronder woonlasten, ziektekosten en kosten van levensonderhoud, de aanwezigheid van sociale voorzieningen of uitkeringen, zoals een AOV-uitkering of pensioen, de beschikbare middelen binnen de nalatenschap, aangezien het vruchtgebruik geen aanspraak op meer mag geven dan wat redelijkerwijs beschikbaar is.¹⁶⁶

Ter illustratie: John, 68 jaar oud en ontvangt geen aanvullend pensioen. Hij beschikt uitsluitend over een AOV-uitkering van SRD 1.200 per maand. Het wettelijk minimumuurloon in Suriname bedraagt per 1 april 2025 SRD 52,47.¹⁶⁷ Bij een 40-urige werkweek, waarbij er per maand 4,33 weken gerekend worden, betekent dit dat John een minimummaandloon van circa SRD 9.100 moet hebben om minimaal in zijn behoeften te kunnen voorzien. Het verschil tussen deze norm en zijn daadwerkelijke inkomen bedraagt SRD 7.900. Dit bedrag kan worden aangemerkt als het

¹⁶³ Van Mourik 2023, p. 201-202.

¹⁶⁴ Van Mourik 2023, p. 178-179.

¹⁶⁵ Art. 4:30 lid 1 BW.

¹⁶⁶ Snijders & Scholtens 2020 p. 345-346.

¹⁶⁷ S.B. 2025 no. 33.

tekort dat John lijdt ten opzichte van het sociaal minimumniveau. Wanneer John geen andere inkomsten of bezittingen heeft, zou hij op grond van zijn behoefte aanspraak kunnen maken op een verzorgingsvruchtgebruik ten laste van de nalatenschap van zijn overleden echtgenote, ter hoogte van maximaal SRD 7.900 per maand.¹⁶⁸

De precieze omvang van het vruchtgebruik dient steeds te worden bepaald in verhouding tot zowel het tekort van de langstlevende als de waarde van de goederen in de nalatenschap. Het verzorgingsvruchtgebruik bij behoefte kan zich uitstrekken tot onder meer: onroerende zaken die behoren tot de nalatenschap (anders dan de echtelijke woning); roerende goederen van waarde, zoals voertuigen of inventaris; geldmiddelen of beleggingen, waarbij het vruchtgebruik de rente of het rendement kan betreffen; bedrijfsactiva of aandelen in een onderneming, mits er sprake is van reële waarde of opbrengst. Bij de vaststelling van de omvang moet rekening worden gehouden met de belangen van overige erfgenamen.¹⁶⁹ Dit impliceert dat het verzorgingsvruchtgebruik niet automatisch prevaleert boven de aanspraken van andere gerechtigden, maar dat de rechter of notaris een belangenafweging maakt op basis van redelijkheid en billijkheid.

2.7 Deelconclusie

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat het nieuw erfrecht een uitgebreid en genuanceerd systeem van verzorging biedt ter bescherming van de langstlevende partner. De reikwijdte van het recht op verzorging hangt af van de aard van de partnerrelatie, de aanwezigheid van kinderen en de vraag of het zogenaamde 'langstlevende al' geldt.

In wezen ontvangt de langstlevende echtgenoot de grootste bescherming. Als er sprake is van het 'langstlevende al', ontvangt hij of zij vanzelf alle bezittingen van de erfenis en moet hij of zij ook de verplichting op zich nemen om de schulden te betalen. Dit heeft als doel dat de langstlevende onder vergelijkbare levensomstandigheden kan blijven leven. Als het 'langstlevende al' niet geldt, heeft de langstlevende echtgenoot het recht op gebruiks- en vruchtgebruikrechten voor de woning,

¹⁶⁸ Vgl. HR 2 maart 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ1447.

¹⁶⁹ Hof Amsterdam 9 September 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:3569.

de spullen en mogelijk andere bezittingen uit de erfenis, om te voorkomen dat hij of zij onverzorgd achterblijft.

De wet biedt bovendien verzorgingsvruchtgebruik op basis van behoefte, dat als extra ondersteuning dient voor behoeftige mensen die langdurig leven. De grootte daarvan wordt steeds vastgesteld op basis van de specifieke behoeften van de langstlevende en de draagkracht van de erfenis, waarbij de rechter een balans maakt tussen het verzorgen en het behouden van belangen van erfgenamen.

De concubinaatspartner, waarmee zij duurzaam samenleven alsof ze gehuwd waren, kan onder bepaalde omstandigheden door de rechter worden gelijkgesteld aan een echtgenoot met betrekking tot het vruchtgebruik van de woning en andere bezittingen. Het nieuwe erfrecht erkent de maatschappelijke werkelijkheid van diverse samenlevingsvormen, zonder de belangen van rechtszekerheid voor de andere erfgenamen te negeren.

Samengevat kan worden opgemerkt dat het recht op verzorging in het nieuwe erfrecht op een evenwichtige manier is georganiseerd: aan de ene kant biedt het bescherming aan de langstlevende partner tegen financiële en materiële onzekerheden, terwijl aan de andere kant de belangen van de erfgenamen en de grootte van de nalatenschap in overweging worden genomen. Het verzorgingsrecht speelt een cruciale rol in het moderne erfrecht, waarin solidariteit, billijkheid en de continuïteit van levensonderhoud als belangrijke principes worden gehanteerd.

3 Opvattingen van vooraanstaande Surinaamse juristen en instanties over de voorrang in het nieuwe erfrecht

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk richt zich op de beantwoording van de derde deelvraag: ‘Welke opvattingen hebben de geïnterviewde Surinaamse juristen en instanties over de voorrang in het nieuwe erfrecht?’ Er is gebruikgemaakt van empirisch onderzoek in de vorm van interviews. Er zijn interview vragen opgesteld (vraag 1 t/m 7) die specifiek gericht waren op het achterhalen van de visie van deskundigen op dit onderwerp (zie bijlage 1). De interviews zijn vervolgens afgenomen bij zowel vooraanstaande juristen als een relevante instantie die direct of indirect betrokken is bij de toepassing en interpretatie van het nieuwe erfrecht. Bij de samenstelling van de deskundigengroep is bewust gekozen voor personen en een instantie die beschikken over diepgaande kennis en relevante ervaring binnen het personen-, familie- en erfrecht. Deze keuze waarborgt dat de besluitvorming en advisering plaatsvinden op basis van juridische deskundigheid en praktijkervaring.

Mr. Chin A Lin, notaris van beroep, is als deskundige nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, waardoor zij beschikt over diepgaande kennis van de systematiek, achterliggende uitgangspunten en toepassingsmogelijkheden van deze wetgeving. Haar betrokkenheid garandeert een juridisch goed onderbouwde en actuele interpretatie van het recht.

Mr. Ramnarain is niet alleen advocaat, maar ook deeltijds docent in het vak Erfrecht, wat haar een dubbele expertise geeft: praktijkervaring uit de rechtspraktijk én academische kennis van de theoretische en systematische beginselen van het erfrecht.

Mr. Haakmat, rechter, is in haar functie veelal belast met rechtspraak in zaken betreffende het personen-, familie- en erfrecht, waardoor zij beschikt over ruime ervaring in de toepassing van het recht in concrete geschillen. Deze praktijkervaring is essentieel voor een realistische en uitvoerbare

benadering van juridische vraagstukken. Het Directoraat Rechtsaangelegenheden van het BuFAZ begeleidt rechtsaangelegenheden die spelen bij conflicten waarbij kinderen betrokken zijn. De betrokkenheid van dit directoraat waarborgt dat de belangen van kinderen en het familierechtelijk kader op zorgvuldige wijze worden meegewogen in het besluitvormingsproces. De onderdirecteur Rechts Aangelegenheden, Mr. Bron is belast met de coördinatie.

Door deze deskundigen en instanties te betrekken, wordt verzekerd dat het proces niet alleen juridisch gefundeerd is, maar ook rekening houdt met maatschappelijke realiteiten en belangen die in de praktijk spelen. De vragen die aan de deskundigen zijn voorgelegd, zijn opgenomen in de bijlage bij dit document.

3.2 Invoering “Langstlevende al”

Zoals eerder genoemd, beschikt Suriname vanaf 1 mei 2025 over een nieuwe BW. Binnen het erfrecht zijn er diverse veranderingen doorgevoerd, zoals de invoering van het “Langstlevende al” in het nieuwe erfrecht. Bij het ‘langstlevende-al’ in het nieuwe versterkerfrecht geldt dat, indien er geen testament is opgesteld, de langstlevende echtgenoot die niet van tafel en bed gescheiden is en van wie alle kinderen tevens kinderen van de erflater zijn, van rechtswege alle goederen van de nalatenschap verkrijgt en verplicht is de schulden te voldoen.¹⁷⁰

3.2.1 De opvattingen over de invoering van het ‘langstlevende al’

De geïnterviewden zijn overwegend positief over het “langstlevende-al” en de versterking van de positie van de langstlevende partner. Zij zien het als een rechtspolitieke keuze die in principe rechtvaardig is, omdat het voorkomt dat de langstlevende financieel in de problemen komt door directe aanspraken van de kinderen. De praktijk laat zien dat een onbeschermde langstlevende vaak overgeleverd is aan de grillen van de overige erfgenamen. In veel gevallen zijn echtgenoten immers al tientallen jaren gehuwd en hebben zij samen het vermogen opgebouwd. In zo’n situatie is het naar hun mening niet redelijk dat bij het overlijden van één van de echtgenoten de kinderen

¹⁷⁰ Art. 4: 28 lid 1 BW.

direct meedelen in de erfenis, waardoor voor de achterblijvende partner slechts een beperkt deel resteert.

3.3 Invoering Som ineens

Met de komst van het nieuwe erfrecht is de ‘som ineens’ als nieuwe voorziening opgenomen in artikel 4:35 BW. Op grond van deze nieuwe voorziening kunnen zowel minderjarige als jong meerderjarige kinderen tot 21 jaar van de erflater conform artikel 1:394 BW een beroep hierop doen. Deze som ineens is bedoeld voor verzorging en opvoeding tot het bereiken van de leeftijd van achttien jaar en levensonderhoud en studie tot het bereiken van de leeftijd van een en twintig jaar.

3.3.1 Opvattingen over de invoering van de som ineens

Er bestaat brede overeenstemming dat minderjarige kinderen bescherming verdienen binnen het nieuwe erfrecht, zeker nu de legitieme portie is afgeschaft. De regeling van de som ineens wordt gezien als een belangrijk middel om de zorgplicht van ouders na hun overlijden voort te zetten. Deze waarborgt dat kinderen financiële steun ontvangen, tenzij al op andere wijze in hun onderhoud wordt voorzien. Daarbij wordt het bedrag verrekend met een eventueel erfdeel, zodat zowel de vrijheid van de erflater als de belangen van het kind worden gerespecteerd. De bescherming geldt voor alle minderjarige kinderen, ook buitenechtelijke, in lijn met nationale en internationale normen zoals het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Over het algemeen wordt benadrukt dat de verzorging en het welzijn van kinderen zowel minderjarige als in sommige gevallen meerderjarige ononderbroken moeten worden gewaarborgd na het overlijden van een ouder.

3.4 Afschaffing legitieme portie

De legitieme portie is met de komst van het nieuwe Burgerlijk Wetboek per 1 mei 2025 afgeschaft. De legitieme portie is een wettelijk recht van kinderen op een deel van de nalatenschap van hun

ouders, ongeacht of ze in een testament zijn opgenomen.¹⁷¹ In het nieuwe recht kunnen de ouders hun kinderen ‘onterven’ omdat de legitieme portie geschrapt is. Er is vanuit zowel juridische als institutionele hoek gereageerd op de afschaffing van de legitieme portie, waarbij verschillende standpunten naar voren kwamen.

3.4.1 Opvattingen over de afschaffing van de legitieme portie

De afschaffing van de legitieme portie wordt algemeen erkend als een ingrijpende wijziging in het nieuwe erfrecht, maar de meningen over de gevolgen verschillen. Over het algemeen wordt de verandering positief beoordeeld, omdat de vroegere regeling in de praktijk veel problemen veroorzaakte en niet goed aansloot bij de Surinaamse context. De afschaffing wordt gezien als een versterking van het zelfbeschikkingsrecht van de erflater en een stap richting meer vrijheid in de verdeling van vermogen.

Tegelijkertijd bestaan er zorgen over mogelijke nadelen. Zonder de legitieme portie zouden kwetsbare erflaters, zoals ouderen, makkelijker beïnvloed kunnen worden bij het opstellen van hun testament. Daarnaast wordt gewaarschuwd dat kinderen, vooral als zij volledig onterfd kunnen worden, onvoldoende bescherming genieten. De hervorming biedt wel meer zekerheid voor de langstlevende partner, maar roept vragen op over de rechtvaardigheid ten opzichte van de kinderen.

3.5 De som ineens versus de legitieme portie

De afschaffing van de legitieme portie heeft het erfrecht ingrijpend veranderd. Waar kinderen voorheen altijd aanspraak konden maken op een minimaal erfdeel, ligt de nadruk nu sterker op de bescherming van de langstlevende echtgenoot. De som ineens vervult hierbij een sleutelrol: dit recht stelt de overblijvende partner in staat om bepaalde bedragen of voorzieningen uit de nalatenschap te verkrijgen, onafhankelijk van het erfdeel. Deze voorziening waarborgt de financiële positie van de langstlevende en kan een bepalende factor zijn bij de uiteindelijke verdeling van de nalatenschap.

¹⁷¹ Art. 940 Oud Surinaams BW.

3.5.1 Opvattingen over de som ineens versus de legitieme portie

De regeling van de som ineens wordt algemeen beschouwd als een moderne en evenwichtige vervanging van de vroegere legitieme portie. Deze benadering wordt gezien als eerlijker en beter afgestemd op de daadwerkelijke behoeften van kinderen. De som ineens biedt financiële steun in situaties waarin dat echt nodig is, zoals voor verzorging, opvoeding en studie, en zorgt zo voor meer maatwerk dan de vroegere vaste erfdeelregeling.

Daarnaast blijft de testeervrijheid van de erflater behouden, terwijl minderjarige en jong meerderjarige kinderen toch verzekerd zijn van een basisbescherming, zelfs wanneer zij geen erfgenaam zijn. De regeling creëert meer rechtszekerheid door een concreet en duidelijk vastgestelde aanspraak te bieden, en sluit beter aan bij het doel van kindbescherming dan de vroegere legitieme portie, die vooral gericht was op gelijkheid in erfdelen.

3.6 Vruchtgebruiksrechten voor de langstlevende echtgenoot

Voor de langstlevende echtgenoot zijn er vruchtgebruiksrechten ingevoerd in het nieuwe erfrecht. De langstlevende echtgenoot met het 'langstlevende al' verkrijgt van rechtswege alle goederen van de nalatenschap.¹⁷² Dit houdt in dat als de overledene geen kinderen jonger dan 21 jaar nalaat, deze langstlevende echtgenoot de gehele nalatenschap kan gebruiken om zoveel mogelijk onder dezelfde omstandigheden verder te leven. Met betrekking tot de vruchtgebruiksrechten voor echtgenoten zonder het 'langstlevende al', dit is wanneer de langstlevende echtgenoot stiefkinderen heeft en er geen testament is opgesteld, is 'het langstlevende al' niet van toepassing en moet de nalatenschap gedeeld worden tussen de langstlevende echtgenoot en de kinderen van de overledene.¹⁷³ Dit kan inhouden dat de langstlevende echtgenoot niet langer in zijn of haar woning kan blijven wonen, wanneer de kinderen hun erfdeel eisen en hij of zij geen financiële middelen heeft om hen te betalen. Om dit probleem aan te pakken en de langstlevende echtgenoot verzorgd achter te laten, heeft de wetgever ten behoeve van de langstlevende echtgenoot, gebruik-

¹⁷² MvT op art. 4:13 BW.

¹⁷³ Art. 4:10 jo. 4:11 BW.

en vruchtgebruiksrechten ingevoerd op de woning, de inboedel en andere bezittingen van de nalatenschap.

3.6.1 Opvattingen over de vruchtgebruiksrechten voor de langstlevende echtgenoot

De invoering van het verzorgingsvruchtgebruik wordt algemeen gezien als een positieve en noodzakelijke ontwikkeling in het nieuwe erfrecht. De regeling versterkt de positie van de langstlevende echtgenoot en biedt meer rechtszekerheid en financiële bescherming na het overlijden van de partner. Het vruchtgebruik fungeert als een evenwichtige oplossing, doordat de langstlevende het gebruiksrecht behoudt op de woning en inboedel, terwijl voor andere vermogensbestanddelen soms instemming van de erfgenamen of rechterlijke toetsing vereist is.

De wettelijke verankering van het verzorgingsvruchtgebruik wordt gewaardeerd omdat het een einde maakt aan de vroegere afhankelijkheid van morele of testamentaire voorzieningen. Bovendien sluit de regeling beter aan bij moderne gezinsvormen, waaronder langdurige partnerschappen en samengestelde gezinnen. Over het geheel genomen biedt het verzorgingsvruchtgebruik een effectief juridisch vangnet dat waarborgt dat de langstlevende niet zonder onderdak of bestaanszekerheid achterblijft.

3.7 Vruchtgebruiksrechten en gebruiksrechten voor de concubinaatpartner

De wetgever heeft ook aandacht besteed aan de concubinaatpartner met name door het invoeren van vruchtgebruiks- alsook de gebruiksrechten. Voor wat de vruchtgebruiksrecht voor de concubinaatpartner kon deze in aanmerking komen voor dezelfde vruchtgebruikrechten als een langstlevende echtgenoot die niet onder het "langstlevende al" vallen indien de overledene niet met een ander gehuwd was.¹⁷⁴ Voorts komt de concubinaatpartner ook in aanmerking voor gebruiksrechten conform de wettelijke regelingen in het nieuw Burgerlijk Wetboek.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Art. 4:30b lid 1 jo 4:29 BW jo. 4:30 BW.

¹⁷⁵ Art. 4:28 BW.

3.7.1 Opvattingen over de vruchtgebruiksrechten voor de partner waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd

De nieuwe wettelijke bescherming van concubinaatspartners wordt algemeen beschouwd als een belangrijke en realistische aanpassing aan de Surinaamse maatschappelijke werkelijkheid, waarin veel mensen langdurig samenleven zonder huwelijk. De regeling biedt gedeeltelijke rechtszekerheid door partners die minstens tien jaar samenwonen bepaalde rechten toe te kennen, zoals vruchtgebruik, gebruiks- en vergoedingsrechten, en een verblijfsrecht van negen maanden.

Deze bescherming wordt gezien als billijk en sociaal rechtvaardig, vooral voor oudere of economisch kwetsbare partners, omdat zij voorkomt dat de langstlevende na het overlijden van de partner zonder woning of middelen achterblijft. Hoewel het onderscheid tussen gehuwden en ongehuwden blijft bestaan, sluit de regeling beter aan bij de maatschappelijke praktijk waarin langdurige samenwoning gebruikelijk is. Voor korter durende relaties blijft het echter noodzakelijk om zelf juridisch geldende voorzieningen te treffen zoals bijvoorbeeld het opnemen van rechten voor de ongehuwde partner in een testament.

3.8 Deelconclusie

Alle geïnterviewden steunen de versterking van de positie van de langstlevende, maar verschillen in hun oordeel over de reikwijdte en rechtvaardigheid van de regeling, vooral waar het samengestelde gezinnen en stiefkinderen betreft. Voorts ondersteunen alle geïnterviewden de sommen ineens als een evenwichtige regeling die de zorgplicht van ouders waarborgt en de positie van kinderen versterkt, terwijl de vrijheid van de erflater wordt gerespecteerd. Met betrekking tot het verzorgingsvruchtgebruik zijn de geïnterviewden unaniem positief over, het biedt rechtszekerheid, bescherming en evenwicht tussen de belangen van de langstlevende echtgenoot en de erfgenamen, terwijl het zorgt voor continuïteit in verzorging en levensonderhoud. Verder achten de geïnterviewden de som ineens als een betere, concretere en rechtvaardigere regeling dan de legitieme portie, omdat ze zowel de belangen van kinderen beschermt als de vrijheid van de erflater respecteert. Als laatst zijn de geïnterviewden het erover eens dat de regeling voor langdurige concubinaatsrelaties een rechtvaardige en noodzakelijke stap is. Zij biedt bescherming,

zekerheid en sociale rechtvaardigheid, terwijl het huwelijk formeel de norm blijft binnen het Surinaamse erfrecht.

4 Het belang van de kinderen van de erflater tegenover het belang van de langstlevende echtgenoot in het nieuwe erfrecht

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal deelvraag 4 beantwoord worden: Welk belang krijgt in het nieuwe erfrecht voorrang? Dat van de kinderen van de erflater of dat van de langstlevende echtgenoot?

In het nieuwe erfrecht speelt de verdeling van de nalatenschap van de erflater een centrale rol, waarbij vaak twee belangen met elkaar in balans moeten worden gebracht: het belang van de kinderen van de erflater en het belang van de langstlevende echtgenoot. Enerzijds heeft de langstlevende echtgenoot behoefte aan voldoende zekerheid en middelen om de levensstandaard die hij/zij gewend is te handhaven na het overlijden van de partner. Anderzijds hebben de kinderen recht op bescherming van hun financiële belangen, zeker wanneer zij nog minderjarig zijn of volledig afhankelijk van de erflater waren. Het nieuwe erfrecht probeert deze belangen op een evenwichtige wijze te regelen door specifieke bepalingen omtrent verzorging, vruchtgebruik en som ineens, waarmee zowel het welzijn van de langstlevende echtgenoot als de rechten van de kinderen worden gewaarborgd.

De beantwoording van deelvraag 4 is gebaseerd op de resultaten van de interviewvragen 8 tot en met 11, welke in dit hoofdstuk zijn geanalyseerd en verwerkt. Om een goed beeld te krijgen van de actuele interpretatie en toepassing van deze regels in Suriname, zijn interviews afgenomen van deskundige juristen zoals eerder genoemd in hoofdstuk 3. Deze gesprekken bieden inzicht in de manier waarop de wet in de praktijk wordt uitgevoerd, welke uitdagingen er worden ervaren en hoe de belangen van kinderen en de langstlevende echtgenoot tegen elkaar worden afgewogen. Het hoofdstuk richt zich op het analyseren van deze belangen vanuit juridisch, maatschappelijk en praktisch perspectief, waarbij de recente wijzigingen in het nieuwe erfrecht als uitgangspunt dienen.

4.2 Belangenstrijd in de verzorging: de rol van de rechter bij conflicten tussen de langstlevende echtgenoot en kinderen

De rechter kan in erfrechtelijke geschillen worden geconfronteerd met situaties waarin zowel de langstlevende echtgenoot als de kinderen aanspraak maken op verzorging. In dergelijke gevallen is het noodzakelijk dat de rechter duidelijke maatstaven hanteert om te bepalen wiens belang prevaleert. Deze afweging vereist een zorgvuldige beoordeling van zowel wettelijke bepalingen als maatschappelijke en morele overwegingen. Uit de interviews zijn de volgende maatstaven voor de bepaling van de belangenprioriteit naar voren gekomen.

4.2.1 Opvattingen van deskundigen over de belangenstrijd in de verzorging tussen de langstlevende en de kinderen

Er bestaat brede overeenstemming dat bij de verdeling van een nalatenschap de belangen van minderjarige kinderen voorrang verdienen, aangezien zij handelingsonbekwaam en afhankelijk van verzorging en onderhoud zijn. De zorgplicht van de langstlevende strekt zich uit tot kinderen van 21 jaar, of langer indien zij nog verzorging nodig hebben.

De rechter speelt een centrale rol in het afwegen van belangen en houdt daarbij rekening met factoren zoals het vermogen en inkomen van de langstlevende, de zelfvoorzienendheid van de kinderen, hun leeftijd en leefomstandigheden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen woning en inboedel enerzijds en andere vermogensbestanddelen anderzijds, zodat zowel de langstlevende als de kinderen kunnen blijven wonen.

In de kern geldt dat de zorg en ondersteuning per geval moeten worden beoordeeld. Minderjarige kinderen krijgen doorgaans prioriteit, maar er wordt steeds gekeken naar de behoefte en mogelijkheden van alle betrokkenen om tot een evenwichtige oplossing te komen.

4.3 Voorrang van het belang van de langstlevende echtgenoot boven dat van de kinderen

Vier juridische deskundigen reflecteerden op de vraag wanneer het belang van de langstlevende echtgenoot zwaarder zou moeten wegen dan dat van de kinderen en wezen op drie specifieke situaties waarin het belang van de langstlevende echtgenoot geacht wordt zwaarder te wegen dan dat van de kinderen. De standpunten die tijdens de interviews door deskundigen zijn ingenomen, worden onderbouwd aan de hand van hun professionele kennis, praktijkervaring en inzicht in relevante ontwikkelingen binnen het vakgebied. In de volgende paragrafen komen die aan de orde.

4.3.1 Opvattingen/ visies voorrang van het belang van de langstlevende echtgenoot boven het belang van de kinderen

De belangenafweging tussen de langstlevende en de kinderen moet volgens de juristen zorgvuldig en genuanceerd plaatsvinden, met aandacht voor de specifieke omstandigheden van elk geval. Daarbij staan kwetsbaarheid, afhankelijkheid en zelfvoorzienendheid centraal. De regeling biedt ruimte voor rechterlijke toetsing om een eerlijke uitkomst te waarborgen. Het belang van de langstlevende kan voorrang krijgen in situaties waarin deze niet in staat is zelf in het levensonderhoud te voorzien, bijvoorbeeld door ouderdom, ziekte, gebrek aan inkomen of het ontbreken van een eigen woning. Ook de gezondheidstoestand en de zorg voor minderjarige kinderen spelen hierbij een rol.

Wanneer kinderen daarentegen zelfvoorzienend zijn of al in hun onderhoud wordt voorzien, kan dit meewegen in het voordeel van de langstlevende. De wet waarborgt zo een minimale bescherming voor beide partijen, waarbij de rechter per geval beoordeelt wat het meest rechtvaardig is.

4.3.2 Criteria prevalentie van het belang van de langstlevende echtgenoot boven het belang van de kinderen in de toekomst

Uit de opvattingen van de geïnterviewde juristen zijn enkele voorstellen gedaan die een aanknopingspunt bieden/ als leidraad gebruikt kunnen worden waarbij het belang van de langstlevende echtgenoot zou moeten prevaleren boven dat van de kinderen. De volgende criteria kunnen worden vastgesteld:

1. Is de langstlevende al op leeftijd en verkeert hij/zij in een sociaal zwakkere positie waarbij hij/ zij niet alleen financieel afhankelijk is maar ook niet meer in staat is om te werken of om een eigen inkomen voor zichzelf te vergaren?
2. Heeft de langstlevende een beperking , hetzij lichamelijk hetzij geestelijk?
3. Zijn er minderjarigen en jong meerderjarige (18-21 jaar) kinderen van de erflater?
4. Hoe groot is de behoefte van de meerderjarige kinderen ouder dan 21 jaar van de erflater?
5. Hoe groot is de behoefte van de langstlevende echtgenoot?

4.4 Voorrang van het belang van de kinderen ten opzichte van de langstlevende echtgenoot

Vier juridische deskundigen reflecteerden op de vraag wanneer het belang van de kinderen zwaarder zou moeten wegen dan dat van de langstlevende echtgenoot en wezen op drie specifieke situaties waarin het belang van de kinderen geacht wordt zwaarder te wegen dan dat van de langstlevende echtgenoot. Uit de interviews met de deskundigen zijn er verschillende visies naar voren gekomen die een aanknopingspunt bieden/ als leidraad gebruikt kunnen worden waarbij het belang van de kinderen zou moeten prevaleren boven dat van de langstlevende echtgenoot.

4.4.1 Opvattingen/ visies voorrang van het belang van de kinderen ten opzichte van de langstlevende echtgenoot

Bij de belangenafweging tussen kinderen en de langstlevende wordt algemeen erkend in het IVRK dat minderjarige en afhankelijke kinderen voorrang verdienen, vooral wanneer zij niet in staat zijn

om zelfstandig in hun levensonderhoud te voorzien. Dit geldt met name voor zeer jonge kinderen en kinderen met een lichamelijke of geestelijke beperking, die blijvende zorg nodig hebben.

De zorgplicht van de langstlevende ouder blijft een belangrijk uitgangspunt: deze blijft verantwoordelijk voor het welzijn en de verzorging van de kinderen. De prioriteit van het kind neemt echter af wanneer de langstlevende zelf onvoldoende middelen heeft of wanneer het kind al grotendeels zelfvoorzienend is, bijvoorbeeld door leeftijd, opleiding of eigen inkomen.

In situaties waarin de langstlevende goed in eigen behoeften kan voorzien, weegt het belang van het kind doorgaans zwaarder. Bij stiefouders geldt deze verplichting in principe niet. Ook omstandigheden zoals verwaarlozing of afhankelijkheid kunnen de beoordeling beïnvloeden. Over het geheel genomen is de mate van afhankelijkheid van het kind en de zelfredzaamheid van de langstlevende bepalend voor wie in de belangenafweging voorrang krijgt.

4.4.2 Criteria prevalentie van het belang van de kinderen boven dat van het belang van de langstlevende echtgenoot in de toekomst

De geïnterviewden hebben verschillende voorstellen gedaan die richting kunnen geven aan beleid waarin het belang van de kinderen vooropstaat ten opzichte van dat van de langstlevende echtgenoot. Op grond daarvan kunnen de volgende criteria worden geformuleerd:

1. Situaties wanneer het gaat om kinderen met een beperking hetzij lichamelijk of geestelijk waarbij zij niet in staat zijn zelfstandig een bestaan op te bouwen en algemene zorgbehoefte vereist is.
2. Wanneer de kinderen nog zeer jong zijn, is de langstlevende ouder doorgaans zelf ook relatief jong en in staat om te werken. Indien de zorg voor de kinderen echter van dien aard is dat werken redelijkerwijs niet mogelijk is, dient dit per geval afzonderlijk te worden beoordeeld.
3. Wanneer de langstlevende echtgenoot in staat is in het eigen levensonderhoud te voorzien.
4. Wanneer de langstlevende echtgenoot tevens stiefouder van de kinderen is, en er geen wettelijke onderhoudsplicht jegens deze kinderen bestaat, kan dit meewegen bij de beoordeling van diens aanspraken als langstlevende echtgenoot.

4.5 Herziening van het nieuwe erfrecht en het belang van kind en langstlevende echtgenoot

Aangezien het nieuwe Burgerlijk Wetboek onlangs van kracht is geworden, zal in de praktijk duidelijk worden of er behoefte is aan een herziening van het erfrecht, met speciale aandacht voor de bescherming van zowel het kind als de langstlevende echtgenoot. Uit de interviews met de deskundigen werden de onderstaande opvattingen gegeven.

4.5.1 De opvatting met betrekking tot herziening van het nieuwe erfrecht en het belang van kind en langstlevende echtgenoot

Het erfrecht is een dynamisch rechtsgebied dat voortdurend monitoring, evaluatie en bijstelling vereist om aan te sluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen. Historische veranderingen, zoals de versterking van de positie van de langstlevende echtgenoot sinds de invoering van het Burgerlijk Wetboek in 1869 en de verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd, laten zien dat wetgeving evolueert in reactie op de samenleving.

Een actueel aandachtspunt is de wettelijke verdeling, die onvoldoende rekening houdt met samengestelde gezinnen en stiefouders die daadwerkelijk zorg verlenen. Indien de wetgever dit niet aanpast, kan de regeling haar doel voorbijschieten. Tegelijkertijd biedt de huidige wet voldoende ruimte voor rechterlijke belangenafweging per geval, zodat het belang van het kind en van de langstlevende evenwichtig kan worden gewogen. Een expliciete prioritering in de wet kan soms tot onredelijke uitkomsten leiden; de praktijk van de rechter blijft daarom essentieel.

Er wordt voorgesteld om de bescherming van de langstlevende ook uit te breiden in gevallen met stiefkinderen, bijvoorbeeld gekoppeld aan duur van het huwelijk of leeftijdsverschil. Verder kan uitbreiding van vruchtgebruikrechten en een betere regeling voor concubinaatspartners bijdragen aan meer rechtszekerheid.

Bij herziening van het erfrecht moet het belang van het kind centraal staan, in lijn met artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag, en kan bijvoorbeeld een waarborgsom worden overwogen om de

continuïteit van verzorging te garanderen. Periodieke evaluatie is nodig om de effectiviteit van bepalingen te toetsen en ervoor te zorgen dat zowel kinderen als langstlevende echtgenoten adequaat beschermd blijven in de Surinaamse context.

4.6 Deelconclusie

Alle geïnterviewden erkennen dat zowel de bescherming van de langstlevende echtgenoot als die van het kind centraal moet staan binnen het erfrecht, maar zij verschillen van mening over de mate waarin wetsherziening noodzakelijk is. Aan de ene kant staan degenen die vinden dat het erfrecht regelmatig moet worden geëvalueerd en aangepast aan veranderende maatschappelijke omstandigheden. Volgens hen is wetgeving nooit statisch: nieuwe gezinsvormen, zoals samengestelde gezinnen en duurzame concubinaatsrelaties, vragen om eigentijdse oplossingen. Wanneer de wet geen recht doet aan deze realiteit, kan dit leiden tot ongelijkheid en spanningen binnen families. Zij pleiten daarom voor een modernisering van de wettelijke verdeling, zodat ook stiefouders en langstlevenden in niet-traditionele relaties beschermd worden zonder dat men afhankelijk is van notariële tussenkomst. Daarbij wordt benadrukt dat elke herziening moet aansluiten bij de Surinaamse context, waarin familiebanden, zorgplicht en solidariteit een belangrijke maatschappelijke rol spelen.

Aan de andere kant zijn er geïnterviewden die vinden dat de huidige wetgeving voldoende flexibiliteit biedt. Volgens hen is het niet wenselijk om nieuwe, gedetailleerde regels vast te leggen, omdat dit juist tot onredelijke uitkomsten kan leiden. De wet geeft rechters reeds de ruimte om per geval een zorgvuldige belangenafweging te maken tussen de positie van het kind en die van de langstlevende. Te veel regelgeving zou de rechter onnodig beperken en het recht minder rechtvaardig maken in individuele situaties.

Daarnaast worden verschillende accenten gelegd in de bescherming zelf. Waar sommigen pleiten voor uitbreiding van het vruchtgebruik van de langstlevende of voor een betere regeling voor concubinaatspartners, leggen anderen de nadruk op de bescherming van minderjarige en behoeftige kinderen. Daarbij wordt verwezen naar het IVRK, waarin het belang van het kind als eerste en voornaamste overweging geldt.

Conclusies

De onderzoeksvraag in de thesis is als volgt geformuleerd: **Heeft het recht op verzorging van de kinderen van de erflater of het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot voorrang in het nieuwe erfrecht?**

Ter beantwoording van de hoofdvraag zijn de volgende deelvragen aan de orde gekomen:

1. Wat is de omvang van het recht op verzorging van het minderjarige en jong meerderjarige kind van de erflater in het nieuwe erfrecht?
2. Wat is de omvang van het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot in het nieuwe erfrecht?
3. Welke opvattingen hebben vooraanstaande Surinaamse juristen en het Bureau Familierechtelijke Zaken over de voorrang in het nieuwe erfrecht?
4. Heeft het belang van kinderen van de erflater tot 21 jaar of het belang van de langstlevende echtgenoot voorrang in het nieuwe erfrecht?

Op grond van de deelvragen kunnen de volgende conclusies getrokken worden om de hoofdvraag te beantwoorden:

1. De opvoeding en verzorging van kinderen behoort tot een van de kern taken van ouders, zij hebben jegens hun kinderen een onderhoudsplicht. Deze onderhoudsplicht van ouders jegens hun kinderen moet ook na de dood van een ouder worden voortgezet. Er zijn verschillende groepen kinderen binnen het erfrecht afhankelijk of de erflater een man of een vrouw is. Hierdoor verschilt de juridische positie van de kinderen van de vrouwelijke erflater ten opzichte van die van de kinderen van de mannelijke erflater.

De som ineens die na het overlijden van een ouder uitgekeerd kan worden aan de verschillende categorieën kinderen, zorgt voor financiële stabiliteit van kinderen van de erflater met betrekking tot verzorging, levensonderhoud alsook studie na diens overlijden. Hiermee wordt voorkomen dat deze kinderen waarvoor de erflater verantwoordelijk was tijdens zijn leven niet meer kunnen voorzien in verzorging en opvoeding en levensonderhoud en studie als

gevolg van het overlijden hun ouder. De omvang van de som ineens hangt af van de wijze van verzorging tijdens leven van de erflater alsook van de toekomstverwachtingen van het kind.

2. Het nieuwe erfrecht biedt een uitgebreid en genuanceerd systeem van verzorging ter bescherming van de langstlevende echtgenoot. De reikwijdte van het recht op verzorging hangt af van de aard van de partnerrelatie, de aanwezigheid van kinderen en de vraag of het zogenaamde 'langstlevende al' geldt.

In wezen ontvangt de langstlevende echtgenoot de grootste bescherming. Als er sprake is van het 'langstlevende al', verkrijgt hij of zij van rechtswege alle goederen van de erflater en moet hij of zij ook de verplichting op zich nemen om de schulden te betalen. Dit heeft als doel dat de langstlevende onder vergelijkbare levensomstandigheden kan blijven leven. Als het 'langstlevende al' niet geldt, heeft de langstlevende echtgenoot het recht op gebruiks- en vruchtgebruikrechten voor de woning en de daarbij behorende inboedel, en indien het een behoeftige langstlevende partner betreft, heeft hij/zij onder een aantal voorwaarden ook op andere bezittingen uit de nalatenschap recht, om te voorkomen dat hij of zij onverzorgd achterblijft.

Ook de concubinaatspartner, waarmee de erflater duurzaam (= langer dan tien jaren) heeft samengeleefd als waren zij gehuwd, kan onder bepaalde omstandigheden door de rechter worden gelijkgesteld aan een echtgenoot met betrekking tot het vruchtgebruik van de woning en andere bezittingen. Het nieuwe erfrecht erkent de maatschappelijke werkelijkheid van diverse samenlevingsvormen.

3. Alle geïnterviewden steunen de versterking van de positie van de langstlevende, maar verschillen in hun oordeel over de reikwijdte en rechtvaardigheid van de regeling, vooral waar het samengestelde gezinnen en stiefkinderen betreft. Voorts ondersteunen alle geïnterviewden de sommen ineens als een evenwichtige regeling die de zorgplicht van ouders waarborgt en de positie van kinderen versterkt, terwijl de vrijheid van de erflater wordt gerespecteerd. Met betrekking tot het verzorgingsvruchtgebruik zijn de geïnterviewden hier unaniem positief over: het biedt rechtszekerheid, bescherming en evenwicht tussen de belangen van de

langstlevende echtgenoot en de erfgenamen, terwijl het zorgt voor continuïteit in verzorging en levensonderhoud. Verder achten de geïnterviewden de som ineens als een betere, concretere en rechtvaardigere regeling dan de legitieme portie, omdat ze zowel de belangen van kinderen beschermt als de vrijheid van de erflater respecteert. Als laatst zijn de geïnterviewden het erover eens dat de regeling voor langdurige concubinaatsrelaties een rechtvaardige en noodzakelijke stap is. Zij biedt bescherming, zekerheid en sociale rechtvaardigheid, terwijl het huwelijk formeel de norm blijft binnen het Surinaamse erfrecht.

4. Alle geïnterviewden erkennen dat zowel de bescherming van de langstlevende echtgenoot als die van het kind centraal moet staan binnen het erfrecht, maar zij verschillen van mening over de mate waarin wetsherziening noodzakelijk is geweest.

Aan de ene kant staan degenen die vinden dat het erfrecht regelmatig moet worden geëvalueerd en aangepast aan veranderende maatschappelijke omstandigheden. Volgens hen is wetgeving nooit statisch: nieuwe gezinsvormen, zoals samengestelde gezinnen en duurzame concubinaatsrelaties, vragen om eigentijdse oplossingen. Wanneer de wet geen recht doet aan deze realiteit, kan dit leiden tot ongelijkheid en spanningen binnen families. Zij pleiten daarom voor een modernisering van de wettelijke verdeling, zodat ook stiefouders en langstlevenden in niet-traditionele relaties beschermd worden zonder dat men afhankelijk is van notariële tussenkomst. Daarbij wordt benadrukt dat elke herziening moet aansluiten bij de Surinaamse context, waarin familiebanden, zorgplicht en solidariteit een belangrijke maatschappelijke rol spelen.

Aan de andere kant zijn er geïnterviewden die vinden dat de laatst herziene wetgeving voldoende flexibiliteit biedt. Volgens hen is het niet wenselijk om nieuwe, gedetailleerde regels vast te leggen, omdat dit juist tot onredelijke uitkomsten kan leiden. De wet geeft rechters reeds de ruimte om per geval een zorgvuldige belangenafweging te maken tussen de positie van het kind en die van de langstlevende. Te veel regelgeving zou de rechter onnodig beperken en het recht minder rechtvaardig maken in individuele situaties. Daarnaast worden verschillende accenten gelegd in de bescherming zelf. Waar sommigen pleiten voor uitbreiding van het vruchtgebruik van de langstlevende of voor een betere regeling voor

concubinaatspartners, leggen anderen de nadruk op de bescherming van minderjarige en behoeftige kinderen. Daarbij wordt verwezen naar het IVRK, waarin het belang van het kind als eerste en voornaamste overweging geldt.

Het antwoord op de hoofdvraag “Heeft het recht op verzorging van de kinderen van de erflater of het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot voorrang in het nieuwe erfrecht?” is dat zowel de belangen van de langstlevende echtgenoot als de belangen van het kind door het nieuwe erfrecht in acht worden genomen. De wet stelt dat de zorg en ondersteuning na overlijden van een ouder steeds situatie afhankelijk moeten worden beoordeeld maar bij de uiteindelijke belangenafweging moet rekening gehouden worden met de behoeftigheid, leeftijd, afhankelijkheid en zelfredzaamheid van alle betrokkenen.

Criteria die bepalend kunnen zijn voor de voorrang van de langstlevende echtgenoot ten opzichte van de minderjarige en jong meerderjarige kinderen zijn:

1. Situaties waarin de langstlevende al op leeftijd is en in een financieel zwakke positie verkeert waarbij hij/ zij ook niet meer in staat is om te werken of om een eigen inkomen voor zichzelf te vergaren.
2. Situaties waarin de langstlevende een beperking heeft, hetzij lichamelijk hetzij geestelijk.

Criteria die bepalend kunnen zijn voor de voorrang van de kinderen ten opzichte van de langstlevende echtgenoot:

1. Situaties wanneer het gaat om meerderjarige behoeftige kinderen hetzij lichamelijk of geestelijk waarbij zij niet in staat zijn zelfstandig een bestaan op te bouwen.
2. De situatie waarbij de langstlevende echtgenoot tevens stiefouder van minderjarige en jong meerderjarige kinderen is, wiens andere, overlevende ouder, niet in staat is goed in hun onderhoud te voorzien.

Een dergelijke integrale benadering kan leiden tot een rechtvaardige en evenwichtige verdeling binnen het erfrecht. Als scribe van dit onderzoek ben ik van mening dat het voor de wetgever noodzakelijk was om veranderingen door te voeren in het Burgerlijk Wetboek, in het bijzonder binnen het erfrecht, zodat deze beter aansluiten bij onze hedendaagse maatschappij. Daarnaast ben

ik van oordeel dat ieder geval afzonderlijk moet worden beoordeeld aan de hand van de specifieke feiten en omstandigheden. De wetgever heeft hiervoor richtlijnen opgesteld, en binnen die kaders dient de rechter tot een beoordeling te komen. Omdat het om een relatief nieuw onderwerp gaat, zal moeten worden afgewacht hoe deze veranderingen in de praktijk zullen uitwerken.

Aanbevelingen

Uit het voorgaande blijkt dat er officieel nog geen criteria zijn vastgesteld voor de bepaling van het bedrag aan kinderalimentatie noch voor bepaling van de voorrang van het minderjarige of jong meerderjarige kind of van de langstlevende echtgenoot. Bij bepaling van de voorrang moet de rechter gaan toetsen aan de omstandigheden van het geval. Aanbevolen wordt:

1. Invoering van een Surinaamse wet Tremanormen naar analogie van de Nederlandse wet Tremanormen. Het voorstel betreft de implementatie van wettelijke regels in Suriname die vergelijkbaar zijn met de Tremanormen in Nederland. Deze normen bieden een systematiek voor de verdeling van de nalatenschap, waarbij rekening wordt gehouden met:
 - ✓ De belangen van de langstlevende echtgenoot of partner
 - ✓ De rechten van de kinderen en andere erfgenamen
 - ✓ Evenwichtige berekening van de verhoudingen bij verdeling van de erfenis

Door deze wet in Suriname in te voeren, kan een objectieve en juridisch duidelijke methode worden geboden voor de verdeling van de nalatenschap, waardoor conflicten tussen erfgenamen zoveel mogelijk worden beperkt.

2. Invoering van een Surinaamse wet voor berekening van de waarde van vruchtgebruik naar analogie van de Nederlandse wet. Dit voorstel betreft het vaststellen van een wettelijke methodiek voor de waardering van vruchtgebruik in Suriname, gebaseerd op het Nederlandse model. De kernpunten zijn:
 - ✓ Het bepalen van de economische waarde van het vruchtgebruik bij overlijden of andere overdracht van goederen
 - ✓ Het transparant en uniform berekenen van de waarde van gebruiksrechten (bijvoorbeeld bij woningen, kapitaalgoederen of geldsommen)
 - ✓ Het scheppen van rechtszekerheid bij de verdeling van nalatenschappen, zodat erfgenamen en langstlevende partners duidelijke en objectieve berekeningen kunnen toepassen

Door dit wettelijk te regelen, wordt vermindering van willekeur bij waardebepaling bevorderd en worden juridische geschillen verkleind.

3. Maximumfractie van de nalatenschap voor de som ineens. Het voorstel betreft het instellen van een maximumpercentage van de nalatenschap dat in één keer kan worden uitgekeerd aan minderjarige en aan jong meerderjarige (18-21 jaar) kinderen. Dit heeft als doel:

- ✓ Bescherming van de belangen van alle erfgenamen, zodat niet de kinderen de volledige nalatenschap opeisen en de langstlevende echtgenoot onverzorgd achterblijft
- ✓ Flexibiliteit en duidelijkheid creëren bij verdeling van de erfenis, bijvoorbeeld door een wettelijk vastgesteld maximum van 50% van de nalatenschap voor een som ineens uit te keren

Deze maatregel stimuleert een evenwichtige verdeling en voorkomt dat de financiële belangen van kinderen of andere erfgenamen worden benadeeld.

De voorgestelde criteria vragen voortdurend om monitoring, evaluatie en zo nodig herziening. Er moet worden nagegaan of de bestaande regeling voldoende aansluit bij de maatschappelijke werkelijkheid. Wanneer onderdelen goed functioneren, is er geen directe reden tot herziening. Maar op punten waar de samenleving verandert, kan bijstelling noodzakelijk zijn. Kortom: het erfrecht dient periodiek te worden geëvalueerd. Daarbij moet worden gekeken naar de effectiviteit van bestaande bepalingen, de maatschappelijke ontwikkelingen en de mate waarin de zorg voor zowel kinderen als langstlevende echtgenoten gewaarborgd is.

Bronvermelding

Literatuur

Asser, Maas, & Schild 2020

M. Asser, H. Maas & J. Schild, Asser Personen- en familierecht, Deventer: Wolters Kluwer 2020

Boele-Woelki & Schrama 2022

K. Boele-Woelki & W.M. Schrama, Erfrecht, Deventer: Wolters Kluwer 2022

De Boer 2023

Th.M. de Boer, Asser 1. Personen- en familierecht, Deventer: Wolters Kluwer 2023, nr. 446

De Boer 2023. Asser, par. 256.

C. J. De Boer, Asser 1 Personen- en familierecht, Deventer: Wolters Kluwer 2023, par. 256.

De Boer 2024

C.J. De Boer, Asser 1 Personen- en familierecht, Deventer: Wolters Kluwer 2024

Duker 2004

M.J.A. Duker, ‘Het verzorgingsvruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot’, Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie (WPNR) 2004, afl. 6572

Hartkamp & Sieburgh 2015

A.S. Hartkamp & C.H. Sieburgh, Mr. C. Asser’s Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht – Erfrecht en Schenking, Deventer: Wolters Kluwer 2015 (14e druk)

Hoff 2023

G.T.J. Hoff, Erfrechtelijke geschillen – Procederen over erfenissen, versie december 2023, Erfrechtelijkegeschillen.nl.

Kolkman & Tjong Tjin Tai 2021.

W.D. Kolkman & T.F.E. Tjong Tjin Tai (bew.), Asser 4. Erfrecht, Deventer: Wolters Kluwer 2021

Kraan & Jadnanansing 2017

C.A. Kraan & M.A. Jadnanansing, Inleiding Erfrecht, Den Haag: Boom Juridisch 2017

Kremer van der Burght G & Ebben 2023

Kremer, M.R., G. van der Burght & E.W.J. Ebben (red.), Parlementaire Geschiedenis van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Boek 4: Erfrecht (Inv. 3, 6 en 7), Deventer: Kluwer 2002.

Mellema-Kranenburg & Cornelissen 2016

T.J. Mellema-Kranenburg & E.J.M. Cornelissen, Compendium Erfrecht, Deventer: Wolters Kluwer 2016

Snijders & Scholtens 2020

C. Scholtens & R. Lutjens, Erfrecht, Deventer: Wolters Kluwer 2023

Ter Haar 2013

J.H.M. Ter Haar, Minderjarigen en (de zorg voor hun) vermogen, Groningen: s.n./Boom Juridische Uitgevers 2013

Van der Burght & Pitlo 2021

A.H.N. Van der Burght & Pitlo, Erfrecht, Deventer: Wolters Kluwer 2021

Van der Velden 2021

F.J.M. Van der Velden, Erfrecht in de Praktijk, Deventer: Wolters Kluwer 2021

Van Loon & Faas 2022

F. Van Loon & E. Faas, Kind en alimentatie: De inhoud en omvang van kinderalimentatie, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2022

Van Mourik 2023

H. Van Mourik, Erfrecht (8e druk), Deventer: Wolters Kluwer 2023

Van Mourik & Nuytinck 2015

M.J.A. Van Mourik & A.J.M. Nuytinck, Erfrecht, Deventer: Wolters Kluwer 2015

Van Mourik & Schols 2021

M.J.A. van Mourik & F.W.J.M. Schols, Erfrecht, Deventer: Wolters Kluwer 2021

Veira 2025

M.A. Veira, De positie van de langstlevende partner in het Nieuw Surinaams Nieuw Burgerlijk Wetboek (BW) verschenen in het dagblad 'De Ware Tijd' van 2 juli 2025

Vreede 2018

R. Vreede, Familierechtpraktijk in Suriname, Paramaribo: VACO 2018

Wetgeving

Wet van 5 december 2024, houdende vaststelling van een nieuw Burgerlijk Wetboek.
(Burgerlijk Wetboek) (S.B. 2024 no. 164)

Staatsbesluit van 22 april 2025, ter uitvoering van de artikelen 16d, 17c, 18 lid 3, 18c, 19j, 20d, 21 lid 3, 23b leden 1, 2 en 4, 24b lid 2, 25 lid 6 en 44 lid 4 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (S.B. 2024 no 164) (Besluit Burgerlijke Stand) no. 51

Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2002 no. 100

Nederlandse Successiewet 1956

Nederlands Burgerlijk Wetboek (NBW), laatst geraadpleegde versie via wetten.overheid.nl

S.B. 2024 no.164.

S.B. 2025 no. 33.

Verdragen

Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind

Rapporten en verslagen

Rapport alimentatienormen 2025

J. Van den Berg, Som ineens en rente, Nederlands Juristenblad 2017(8)

Jurisprudentie

HR 30 november 1945, NJ 1946, 62.

HR 25 november 1988, NJ 1989, 400.

HR 23 april 2010 (ECLI:NL:HR:2010:BK8230, Van den Hurk/Van der V.

HR 9 september 1983 (NJ 1984/535, LJN AG4642).

HR 4 november 1983, NJ 1984, 145 (ECLI:NL:HR:1983:AG4745).

HR 30 juni 1939, NJ 1939, 818.

HR 2 mei 2014 , ECLI:NL:HR:2014:1066.

ECLI:NL:HR:2022:1924.

HR 4 mei 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB1431

Hof Amsterdam. (2018, 22 mei). ECLI:NL:GHAMS:2018:1801.

Hoge Raad 10 oktober 2014, ECLI:NL:HR:2014:2928.

HR 20 april 2001 (NJ 2001/627)

HR 13 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AN8284.

Hof Arnhem 10 juli 2001, ECLI:NL:GHARN:2001:AD1462.

Hof 's-Gravenhage 1 augustus 2007, ECLI:NL:GHSGR:2007:BB0962.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 22 juli 2008, ECLI:NL:GHSHE:2008:BD8647.

Hof Amsterdam 22 mei 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:1801.

Hof Amsterdam 30 januari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:304.

Hoge Raad 10 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:707, r.o. 3.5.2 – 3.5.6.

HR 9 september 1983, NJ 1984, 535.

HR 3 oktober 1997, NJ 1998, 693.

HR 11 september 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI6321.

HR 11 september 2009 – ECLI:NL:HR:2009:BI6321.

HR 25 juni 1971, NJ 1972, 58.

HR 17 januari 2003 ECLI:NL:HR:2003:AF0175

HR 17 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF0175.

HR 9 januari 1987, NJ 1987/955.

Vgl. HR 2 maart 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ1447.

Hof Amsterdam 9 September 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:3569.

Websites

Rijksoverheid. (2016). Voor het leven geregeld: Het erfrecht vanaf 1 januari 2003 [Brochure].

Ministerie van Justitie en Veiligheid 6 juni 2025

Algemeen Bureau voor de Statistiek. (z.d.). statistics-suriname.org 20 juli 2025.

Belastingdienst. (z.d.). Tabel 1 bij berekening waarde vruchtgebruik: Vermenigvuldigingsfactoren naar leeftijd 4 juli 2025

Geïnterviewden

Vraaggesprek met Mr. A. Chin A Lin, notaris, d.d. 19 augustus 2025

Vraaggesprek met Mr. N. Ramnarain advocaat en deeltijds docent in het vak Erfrecht op de Anton de Kom Universiteit van Suriname, d.d. 25 augustus 2025

Mr. D. Haakmat, Rechter bij het Hof van Justitie, d.d. 27 augustus 2025

Mr. R. Bron, onderdirecteur Rechts Aangelegenheden van het BuFAZ belast met de coördinatie d.d. 11 september 2025.

Bijlage 1

Interview vragen

Ter afronding van mijn Masteropleiding Surinaams Recht aan de Faculteit der Juridische Wetenschappen van de Anton de Kom Universiteit van Suriname zal ik een onderzoek doen met als onderwerp “Het recht op verzorging van de kinderen van de erflater tegenover het recht op verzorging van de langstlevende echtgenoot. Wiens belang heeft in het nieuwe erfrecht voorrang?” Met behulp van deze vragenlijst moet inzicht verkregen worden over de denkwijze aangaande dit onderwerp en de wenselijkheid voor de Surinaamse samenleving.

Heel hartelijk bedankt voor uw medewerking!

Voor de goede gang van zaken zullen enkele begrippen worden belicht:

Het **‘Langstlevende al’**: in het nieuw versterkerfrecht geldt dat indien er geen testament is opgesteld de langstlevende echtgenoot die niet van tafel en bed gescheiden is en waarvan alle kinderen van de erflater ook kinderen van de langstlevende echtgenoot zijn, van rechtswege alle goederen van de nalatenschap verkrijgt en de schulden moet voldoen.

Echtgenoot zonder het ‘langstlevende al’: wanneer de langstlevende echtgenoot stiefkinderen heeft en er geen testament is opgesteld moet de nalatenschap gedeeld worden tussen de langstlevende echtgenoot en de kinderen van de overledene.

Concubinaatpartner: de partner waarmee langer dan 10 jaren ‘samengeleefd wordt als waren zij gehuwd’

Vruchtgebruiksrechten

Een verbruikersrecht in het erfrecht houdt in dat een erfgenaam of gerechtigde goederen mag gebruiken of verteren zonder verplichting tot teruggave of behoud. Het wijkt af van het klassieke vruchtgebruik, omdat bij een verbruikersrecht de gerechtigde veel meer vrijheid heeft.

Vruchtgebruiksrechten voor de langstlevende echtgenoot

De langstlevende echtgenoot met het “langstlevende al” verkrijgt van rechtswege alle goederen van de nalatenschap.¹⁷⁶ Dit houdt in dat als de overledene geen kinderen jonger dan 21 jaar nalaat, deze langstlevende echtgenoot de gehele nalatenschap kan gebruiken om zoveel mogelijk onder dezelfde omstandigheden verder te leven.

Vruchtgebruiksrechten voor echtgenoten zonder het ‘langstlevende al’

Wanneer de langstlevende echtgenoot stiefkinderen heeft en er geen testament is opgesteld, is 'het langstlevende al' niet van toepassing en moet de nalatenschap gedeeld worden tussen de langstlevende echtgenoot en de kinderen van de overledene.¹⁷⁷ Dit kan inhouden dat de langstlevende echtgenoot niet langer in zijn of haar woning kan blijven wonen, wanneer de kinderen hun erfdeel eisen en hij of zij geen financiële middelen heeft om hen te betalen. Om dit probleem aan te pakken en de langstlevende echtgenoot verzorgd achter te laten, heeft de wetgever ten behoeve van de langstlevende echtgenoot, gebruik- en vruchtgebruiksrechten ingevoerd op de woning, de inboedel en andere bezittingen van de nalatenschap.

Vruchtgebruiksrechten voor concubinaatspartner

Als de overledene niet met een ander gehuwd was, kan de concubinaatspartner in aanmerking komen voor dezelfde vruchtgebruikrechten als een langstlevende echtgenoot die niet onder het "langstlevende al" vallen. Deze zijn:

1. De concubinaatspartner partner die gedurende meer dan tien jaar met de overledene samenleefde als ware zij gehuwd, kan een verzoek indienen tot vestiging van vruchtgebruik op de door hem/haar bewoonde woning, voor zover deze (gedeeltelijk) toebehoorde aan de overledene.¹⁷⁸ Binnen een redelijke termijn, en uiterlijk binnen negen maanden na het overlijden van de eerst stervende, aangeven dat zij het vruchtgebruik van de woning op hun naam willen laten overschrijven.
2. De concubinaatspartner kan conform artikel 4:30 BW ook het verzoek doen aan de rechter om een verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen dan de woning en inboedel waarin de

¹⁷⁶ MvT op art. 4:13 BW.

¹⁷⁷ Art. 4:10 jo. 4:11 BW.

¹⁷⁸ Art. 4:30b lid 1 jo 4:29 BW.

hij/zij woont te vestigen, indien blijkt dat de concubine/concubaan behoeftig is.¹⁷⁹ Dit kan 'het verzorgingsvruchtgebruik bij behoefte' genoemd worden. Het verzoek van de concubinaatspartner wordt door de rechter gehonoreerd, indien deze door de rechter wordt gelijkgesteld aan een echtgenoot. Indien de overledene ten tijde van het overlijden met een ander gehuwd was, en een concubinaatspartner had waarmee langer dan 10 jaren samengeleefd was als waren zij gehuwd, dan heeft die concubinaatspartner bij een rechterlijke gelijkstelling aan een echtgenoot, géén recht op een verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen uit de nalatenschap, ook niet in het geval van behoeftigheid. In dit geval heeft de concubinaatspartner die gelijkgesteld wordt aan een echtgenoot wel recht op het vruchtgebruik op de woning waarin hij/zij woont.

Gebruiksrechten

Het recht om gedurende negen maanden na het overlijden in de gezamenlijke woning te blijven wonen heeft de concubinaatspartner van rechtswege. Hiervoor is geen rechterlijke tussenkomst nodig. Dit gebruiksrecht geldt ook voor de inboedel, voor zover deze (gedeeltelijk) tot de nalatenschap behoort.¹⁸⁰ Ook andere personen die een duurzame gemeenschappelijke huishouding met de erflater voerden zoals een concubinaatspartner die minstens twee jaar op hetzelfde adres stond ingeschreven, een levensgezel of een volwassen kind dat bij de erflater inwoonde kunnen zich op dit tijdelijk gebruiksrecht beroepen.

Som ineens conform artikel 4:35 BW:

1. Een kind van de erflater, een kind als bedoeld in artikel 394 van Boek 1 daaronder begrepen, kan aanspraak maken op een som ineens, voor zover deze nodig is voor:
 - a. zijn verzorging en opvoeding tot het bereiken van de leeftijd van achttien jaar; en voorts voor:
 - b. zijn levensonderhoud en studie tot het bereiken van de leeftijd van een en twintig jaar.

¹⁷⁹ Art. 4:30 BW.

¹⁸⁰ Art. 4:28 BW.

Legitieme portie

Is een wettelijk recht van kinderen op een deel van de nalatenschap van hun ouders, ongeacht of ze in een testament zijn opgenomen. In het nieuw recht kunnen de ouders hun kinderen ‘onterven’ omdat de legitieme portie geschrapt is.

Vragen

1. Bent u het ermee eens dat het ‘langstlevende al’ in het nieuw erfrecht is opgenomen? Zo ja, waarom wel? Zo neen, waarom niet?
2. Bent u het ermee eens dat minderjarige kinderen op het grond van het nieuw erfrecht een beroep kunnen doen op ‘een som ineens’ bestemd voor hun verzorging en opvoeding?
3. Wat vindt u van het feit dat de legitieme portie van het kind uit het Burgerlijk Wetboek geschrapt is?
4. Vindt u dat de sommen ineens voor de kinderen beter zijn dan de legitieme portie? Zo ja/neen waarom wel/niet?
5. Vindt u het goed dat de vruchtgebruiksrechten voor de langstlevende echtgenoot zijn ingevoerd? Zo ja/neen waarom wel/niet?
6. Vindt u het goed dat de vruchtgebruiksrechten voor de concubinaatspartner zijn ingevoerd? Zo ja/neen waarom wel/niet?
7. Vindt u het goed dat de gebruiksrechten voor de concubinaatspartner zijn ingevoerd? Zo ja/neen waarom wel/niet?
8. In situaties waarin zowel een langstlevende echtgenoot als kinderen aanspraak maken op verzorging, op grond van welke criteria zou de rechter volgens u moeten bepalen wiens belang voorgaat?
9. Kunt u drie voorbeelden geven van situaties waarin het belang van de langstlevende echtgenoot zou moeten prevaleren boven dat van de kinderen?
10. Kunt u drie voorbeelden geven van situaties waarin het belang van de kinderen zou moeten prevaleren boven dat van de langstlevende echtgenoot?
11. Moet het erfrecht in de toekomst herzien worden om het belang van het kind of van de langstlevende echtgenoot sterker te verankeren? Zo ja, op welke wijze?

Dank voor uw medewerking! Ik zie graag uw antwoorden binnen 2 weken tegemoet.